

Siste Sjanse

- Stiftelse for bevaring av biologisk mangfold

Ekstrakt

Siste Sjanse har på oppdrag fra Bærum kommune foretatt naturfaglige registreringer og vurderinger i forbindelse med bygging av boliger på Fornebu/Hundsund, Bærum kommune. I denne forbindelse er det også gjort en kartlegging av gjenstående restarealer i hele byggesonen på Fornebu og Snarøya. Det har vært et ønske fra kommunen om at rapporten også skal dekke behovet for en generell oppsummering og status av kartlagte lokaliteter i hele området. Rapporten tar også opp foreliggende trusler for biologisk mangfold som følge av utbygging, spredning av fremmede arter m.m. Rapporten vurderer konkret konsekvenser av utbygging ved Hundsund. Registreringene i 2006 har hatt et spesielt fokus på den fredede karplanten dragehode.

I forbindelse med feltarbeid i 2006 er det kartlagt 24 nye naturtypelokaliteter. 6 av disse inneholder dragehode. Det er totalt kartlagt 57 naturtypelokaliteter i området.

Nøkkelord

Biologisk mangfold
Bærum kommune
Fornebu
Snarøya
Rødlistearter
Fredede arter
Utbygging
Viktige naturtyper
Dragehode

ISSN: 1501-0708

ISBN: 82-92005-77-3

Siste Sjanse – rapport 2006-8

Tittel

Status for naturverdier på Fornebu og Snarøya 2006 med særskilte vurderinger av utbygging nord for Hundsund.

Forfattere

Terje Blindheim og Kjell Magne Olsen

Dato

15.11.2006

Antall sider

50 + Vedlegg

Finansiering

Oppdraget er finansiert av Bærum kommune

Siste Sjanse Oslo-kontor: Maridalsveien 120, 0461 OSLO
Telefon 22 71 60 95. E-post: terje@sistesjanse.no
Nettadresse: www.sistesjanse.no

Forord

Siste Sjanse fikk i august 2006 i oppdrag av Bærum kommune, Fornebuorganisasjonen, og kartlegge viktige naturtyper generelt og dragehodepopulasjoner spesielt på Fornebu og Snarøya. Alt i alt har arbeidet blitt forholdsvis omfattende med feltarbeid og sammenstilling av diverse naturundersøkelser og historisk materiale knyttet til et området hvor det har skjedd mye kartlegging opp gjennom tiden. Arbeidet med å anskueliggjøre naturverdier i et sterkt fragmentert landskap som enda står ovenfor store forandringer i tiden som kommer har vært utfordrende. Terje Blindheim har vært prosjektansvarlig og har gjort en del av feltarbeidet. Kjell Magne Olsen har bidratt med kartlegging av alle ferskvannsforkomster og en god del av lokalitetene på land, samt bestemt alt innsamlet materiale og belagt deler av det ved musenes samlinger.

Vi ønsker å takke Ingvild Tandberg og Pedro Ardila (begge Fornebuorganisasjonen) og Ingunn Juul-Hanssen i Natur- og Idrettsforvaltningen for konstruktivt samarbeid underveis, avholdelse av to møter og for gjennomlesninger av rapport i slutfasen av prosjektet. Vi ønsker også å takke Leif Aarvik for hjelp med sommerfugl data og Stefan Olberg for hjelp med billedata. Begge er knyttet til Norsk Insekt Senter ved naturhistorisk museum i Oslo.

Sammendrag

Oppdraget er utført for Bærum kommune, Fornebuorganisasjonen, og omfatter kartlegging av biologisk mangfold på Fornebu og Snarøya etter metodikk i DN håndbok 13-1999. Oppdraget har bestått i å fremskaffe en så helhetlig oversikt som mulig over til nå registrerte naturtyper, deres avgrensning og kvaliteter. Det har også vært et mål å peke på de forhold som påvirker biologisk mangfold og hvilke tiltak som kan gjøres å sikre og utvikle biologisk mangfold i området. I kapittel 4 diskuteres virkninger og konsekvenser av utbygging ved Hundsund spesielt.

Fornebu og Snarøya har et særlig gunstig klima i kombinasjon med svært rike berggrunnsforhold som gjør området svært artsrikt fra naturens side. Store arealer er imidlertid nå nedbygd eller er i ferd med å bli nedbygd. Tidligere hevdede områder blir ikke lenger hevdet og det er store utfordringer knyttet til økende ferdsel i de mange restbiotopene. I en periode på 10-15 år fremover vil stor byggeaktivitet gi store forvaltningsmessige utfordringer knyttet til flytting av masser, deponier, fremmede arter og sikring av arealer under byggeperioden. Kanalisering av ferdselen til de mange nye beboerne vil være et svært viktig arbeid for å unngå slitasjeskader på vegetasjon og forstyrrelse for fuglelivet.

Det er per november 2006 registrert 57 naturtypelokaliteter med et samlet areal på 551 dekar. Dette tilsvarer i overkant av 10 % av det totale arealet på Fornebu og Snarøya. To av naturtypelokalitetene er vernet etter naturvernloven. Fire hovednaturtyper er representert (antall lokaliteter i parentes); Ferskvann/våtmark (6), Havstrand/kyst (34), Kulturlandskap (8) og Skog (9). 69 % av naturtypelokalitetenes areal er av høyeste verdiklasse (Svært viktig), mens 23 % er viktige og 8 % er lokalt viktige.

Rapporten oppsummerer historiske og nyere funn av rødlistearter. Ut i fra de siste års kartlegginger kan vi med rimelig sikkerhet si at 48 rødlistearter har Fornebu og Snarøya som levested i dag. Det totale antallet rødlistearter som er kartlagt gjennom historien er 92. 44 arter er med andre ord utgått eller er trolig utgått. Habitatreduksjon er trolig den viktigste enkeltårsak til tap av arts mangfold i området. 80-90 % av det arealet som er potensielt habitat for de 92 rødlisteartene er blitt borte i løpet av de siste 100 årene. Ved utvidelsen av rullebanen på 60 tallet førte gjenfyllingen av Fornebutjern alene til at hvertfall 6 rødlistearter forsvant. En av disse var en billeart som kun er kjent fra denne lokaliteten i landet og er nå antatt utryddet.

Det har vært et spesielt fokus på kartlegging av den fredede karplanten dragehode de siste to årene. Det er per 2006 kjent 11 lokaliteter med 17-20 delpopulasjoner av denne arten i Fornebu/Snarøya-området. Totalt sett finnes det mange viktige populasjoner av arten i området og de må sees på som en viktig del av totalbestanden av arten i Indre Oslofjord. Dragehode er videre eneste vertsplante for den direkte truede arten dragehodeglansbille.

De kalkrike engene/strandbergene er vurdert som en truet vegetasjonstype i Norge og en mål til Øland og Gotland for å finne igjen de samme miljøene. Rikstarrsumper knyttet til dammer og fukteng, samt rik edelløvskog med lind og hassel regnes også som truede vegetasjonstyper.

I det videre arbeidet for å sikre og utvikle biologisk mangfold på Fornebu er det viktig å fokusere på følgende momenter (utdrag fra kap. 5);

- Erfaringer fra utbygging i planområde 7.3 og 5.2

- Prioritere de viktigste i form av kommunale reguleringer til LNF-områder eller til naturreservater/bevaring etter plan og bygningsloven.
- Informere utbyggere, grunneiere og forvaltere om resultatene av denne undersøkelsen. Få frem at det har vært fokusert for snevert på reservatene frem til i dag!
- Informasjon til befolkning, skoler, barnehager og næringsliv m. fl. om naturverdiene som finnes og truslene mot disse verdiene. Det kommer mange nye mennesker til Fornebu de neste årene som ikke har noe forhold til de store naturverdiene!
- Øke fokus på trusselen som fremmede arter utgjør for biologisk mangfold på Fornebu og Snarøya.
- Arbeide for god kanalisering av ferdsel.
- Lage skjøtselsplaner for de lokalitetene hvor skjøtsel er viktig for å ivareta og utvikle de biologiske verdiene.

Truet kalktørreng på Fornebu. Lokalitet 519 mot nye Hundesund grendesenter.

Innhold

INNLEDNING	7
1.1. OPPDRAG OG UNDERSØKELSESOMRÅDE	7
1.2. BAKGRUNN	7
1.3. FELTARBEID OG BEGRENSNINGER I UNDERSØKELSEN	9
1.4. NATURGRUNNLAG	9
1.4.1. Seksjonsinndeling, klima og naturgeografi	9
1.4.2. Geologi.....	9
1.4.3. Menneskelig påvirkning	9
1.5. SLUTTPRODUKT	10
1.6. TIDLIGERE UNDERSØKELSER	11
2. METODE	12
2.1. FELTARBEID	12
2.1.1. Tidspunkt for undersøkelser	12
2.1.2. Kartleggingsmetoder	12
2.1.3. Rødlistearter.....	12
2.1.4. Ferskvannslokaliteter.....	12
2.1.5. Kartverk og nøyaktighet.....	12
2.1.6. Dokumentasjon.....	12
2.2. VURDERING AV VERDI	13
2.2.1. Verdisetting	13
3. RESULTATER	15
3.1. NATURTYPER.....	15
3.2. RØDLISTEARTER OG ANDRE INTERESSANTE ARTSFUNN	18
3.2.1. Karplanter.....	19
3.2.2. Moser	20
3.2.3. Lav.....	21
3.2.4. Sopp.....	21
3.2.5. Insekter.....	21
3.2.6. Amfibier.....	22
3.2.7. Pattedyr.....	22
4. VIRKNINGER OG KONSEKVENSER AV TILTAK VED HUNDSUND	26
4.1. VIRKNINGER	26
4.1.1. Planområde 5.2.....	26
4.1.2. Planområde: Hundsund grendesenter (bandybanen).....	27
4.2. KONSEKVENSVURDERINGER	28
4.3. AVBØTENDE TILTAK	28
4.3.1. Planområde 5.2.....	28
4.3.2. Planområde Hundsund grendesenter med bandybane og tribuneanlegg.....	29
5. DISKUSJON	30
5.1. EKSISTERENDE FØRINGER OM MILJØMÅL FORMULERT AV BÆRUM KOMMUNE	30
5.2. REGISTRERTE VERDIER	30
5.2.1. Naturtyper.....	30
5.2.2. Arter	31
5.3. TRUSLER.....	32
5.3.1. Fremmede arter.....	32
5.3.2. Byggevirksomhet	34
5.3.3. Ferdsel/lek/undervisning.....	34
5.3.4. Fravær av skjøtsel.....	34
5.4. TILTAK	35
5.4.1. Fremmede arter.....	35
5.4.2. Ferdsel/lek/undervisning.....	35
5.4.3. Skjøtsel	35
5.5. VEIEN VIDERE.....	36
5.5.1. Erfaring fra planområde 7.3, Holtekilen og 5.2, Hundsund	36

5.5.2.	<i>Prioritering av lokaliteter</i>	36
5.5.3.	<i>Overvåkning</i>	37
5.5.4.	<i>Videre undersøkelser</i>	37
6.	FAKTAARK FOR LOKALITETER	38
7.	KILDER	50
	VEDLEGG 1. FERSKVANN SINSEKTER REGISTRERT VED FELTARBEID I 2006	51
	VEDLEGG 2. KARPLANTELISTE, RAPPORT FRA NATUR2000	53

Innledning

1.1. Oppdrag og undersøkelsesområde

Stiftelsen Siste Sjanse har på oppdrag fra Bærum kommune ved Fornebuorganisasjonen, gjennomført naturfaglige registreringer og vurderinger i forbindelse med utbygginger på Fornebu, Bærum kommune. Det har vært et ønske fra oppdragsgiver at rapporten som utarbeides skal sammenstille kunnskap fra alle tidligere registreringer og rapporter i tillegg til å dokumentere resultater fra årets feltarbeid. Våre kontaktpersoner i Bærum kommune har vært Ingvild Tandberg og Pedro Ardila (Fornebuorganisasjonen) og Ingunn Juul-Hanssen (Natur- og Idrettsforvaltningen).

Undersøkelsesområdet eller området hvorfra det dokumenteres naturverdier i denne rapporten er avgrenset nord for Holtekilen i nordvest og nord for munkebakken i nordøst (sør for orange strek på kartfigur nr. 7). Alt fastland på Fornebu og Snarøya sør for dette er inkludert. Avgrensning av Fornebu mot Snarøya tar utgangspunkt i forvaltningsarealet for nye Fornebu og ikke den geografiske avgrensningen som mange tenker på til daglig. Langodden regnes f. eks. til Snarøya i denne sammenheng da områdene her i stor grad allerede er utbygd. Grensene er angitt med tykke oransje streker på kart som er presentert i resultatkapittelet.

Det er i denne sammenheng ikke fokusert på viltverdier og da særlig verdier knyttet til fugl. Dette temaet er utførlig belyst i tidligere rapporter og kontinuerlig overvåkning (Komité for etterbruk av Fornebu 1997), (Andersen et al. 1991, Bærum kommune 1994, Reitan 1996, Statsbygg/Oslo kommune 1996, Bærum kommune 1999, Reitan og Bendiksen 2003). Undersøkelsen omfatter heller ikke det marine miljø. Verdier knyttet til dette miljøet er beskrevet i (Moy og Walday 1997) og i (Walday et al. 2005).

1.2. Bakgrunn

Arbeidet ble initiert på bakgrunn av nye funn av planten dragehode som er fredet i Norge. Funnene ble gjort i forbindelse med pågående byggearbeider i planområde 5.2 (Hundsund grendesenter). I denne sammenheng har det vært et ønske om å få en bedre oversikt over de gjenværende restene av viktige arealer for biologisk mangfold på hele Fornebu og Snarøya, samt få oversikt over de truslene som er relevante for det biologiske mangfoldet i området. Det har vist seg at det i planprosessene for Fornebu har vært et ganske ensidig fokus på de to etablerte reservatene og i mindre grad på de resterende restarealene i området. Denne rapporten har som mål å peke på alle de til nå kjente naturkvalitetene, samt å diskutere trusler og tiltak for potensielt å bedre forholdene for biologisk mangfold.

I 2005 og 2006 har det vært et spesielt fokus på den fredete plantearten dragehode (fredet juli 2005). Planten har vært i sterk tilbakegang i hele Europa og er vertsplante for en direkte truet billeart som har sitt viktigste leveområde i indre Oslofjord. Vårt arbeid har både bestått i å avgrense hele naturtypelokaliteter og utbredelsen til populasjoner av dragehode. Vegetasjonstypen som dragehode forekommer i, er vurdert som truet i seg selv, og det er knyttet en rekke andre sjeldne karplanter og ikke minst insekter til denne vegetasjonstypen.

Dragehode i Indre Oslofjord:

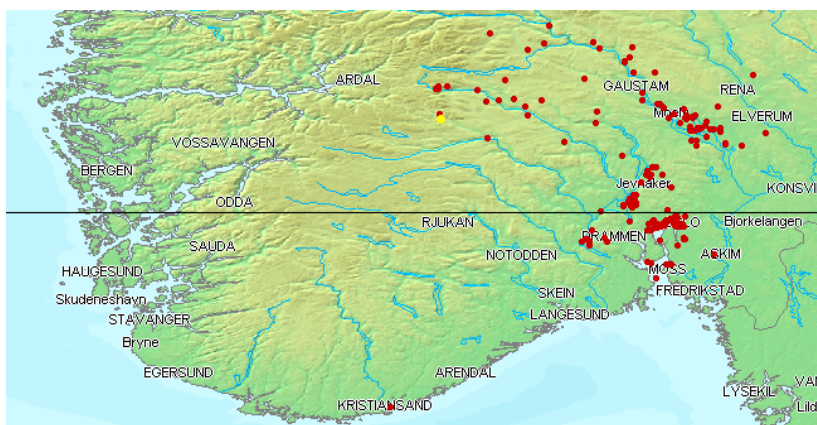
Gjennom naturtypekartlegging og floraregistreringer de siste 4 årene har det botaniske miljøet fått en bedre oversikt over den faktiske utbredelsen til dragehode i Indre Oslofjord. I Bærum er arten kjent fra noen lokaliteter på Ostøya, Gåsøya, Geitholmen, Rosenholmen samt nå på 10 lokaliteter med 17-20 delpopulasjoner på Fornebu og Snarøya. De nærmest beliggende delpopulasjonene er da slått sammen. I Oslo er arten for det meste funnet på øyene, men det finnes også en lokalitet på kalkeng sør for Bakkelunden kirke, Grefsenåsen ca. 280 meter over havnivå og på to kalkenger høytliggende i Nordmarka. Totalt 20 naturtyper i Oslo er kjent å inneha arten i dag. I Asker er arten kjent fra tre områder på Nesøya, to på Brønnøya, tre på Løkeneshalvøya og fra Katterumpa. Totalt sett i de tre kommunene finnes den altså på 40-50 lokaliteter. Størrelsen på populasjonene er svært varierende fra sted til sted. For øvrig er den norske utbredelsen knyttet til de store dalførene på Østlandet og arten går ganske langt inn i disse. Ett funn enkeltfunn er gjort langt sør ved Kristiansand ellers er Indre Oslofjord sentrum for arten i kystområdet, se figur 1. Plantens følgeart, dragehodeglansbilla ser ikke ut til å følge arten innover i landet. Den direkte truede

Foto: Bård Bredesen

dragehodeglansbilla har

dragehode som eneste næringsplante. Arten ble beskrevet i Norge, og ble lenge antatt å være endemisk for Norge, men er siden påvist i Kaliningrad og Volgadalen. Fra Fornebuområdet er den nylig påvist fra Oksenøya, men vurderes som utdødd fra Snarøya på grunn av at dragehodelokalitetene der er ødelagt. I tillegg er arten kun kjent fra fem andre lokaliteter i Norge. I tillegg til å være oppført i den nasjonale rødlista som direkte truet, er den oppført som ansvarsart. Nyoppdagede forekomster av dragehode kan være habitater for dragehodeglansbilla.

Figur 1. Kartet viser utbredelsen av dragehode i Norge. Totalt 335 funn er belagt fra herbariet i Oslo.

1.3. Feltarbeid og begrensninger i undersøkelsen

Nytt feltarbeid i forbindelse med prosjektet er utført i september av Terje Blindheim og Kjell Magne Olsen. Det er blitt brukt ca. 5 dagsverk i felt. I 2005 ble det brukt ett dagsverk i felt på Lilløya/Oksenøya.

Vurderinger av verdi og konsekvens av mulige inngrep i Hundsunndområdet er basert på en dags feltarbeid i september 2006. Det har ikke blitt gjort entomologiske undersøkelser. Data om insekter kunne vært med å styrke grunnlaget for verdisetting da de registrerte lokalitetene vurderes å være rike på arter i denne organismegruppen. Eventuell supplerende kunnskap vil styrke grunnlaget som verdi- og konsekvensvurderingene gjøres på.

1.4. Naturgrunnlag

1.4.1. Seksjonsinndeling, klima og naturgeografi

Området som behandles i denne rapporten spenner fra 0 – 30 m.o.h. Vegetasjons-geografisk hører området til boreonemoral vegetasjonssone (Moen 1998) noe som betyr at det er varmekjære forhold med innslag av både edelløvskoger og boreale treslag. Denne sonen er en av de rikeste i landet for varmekjære planter og insekter. Gjennomsnittstemperaturen gjennom året ligger mellom 4 og 6 °C. Årsnedbøren ligger mellom 700 og 1000 mm nedbør (alle opplysninger om vegetasjon og klima fra Moen (1998)).

1.4.2. Geologi

Berggrunnen i hele utredningsområde består av kalksteiner, kalkrike skifere og mergelstein (www.ngu.no (2005)). På flater og i slakere skråninger er det avsatt løsmasser i form av hav – og fjordavsetninger og strandavsetninger, samt forvittringsmaterialer. Store deler av de resterende planlagte utbygningsområdene består av antropogent materiale (fyllmasser). Grunnforholdene gir et stort potensial for rikt biologisk mangfold.

1.4.3. Menneskelig påvirkning

Det undersøkte området har hatt kontinuitet i åpent, godt hevdet kulturlandskap gjennom flere hundre år, samt det som trolig har vært en blanding av åpen beiteskog, skrenter med intakt kalkfuruskog og edelløvskog og arealer med forholdsvis åpen plukkhogd skog. Ved opphør og endring av landbruksdrift, bygging av flyplass, boliger, infrastruktur etc. har de opprinnelige og delvis kulturskapte naturverdiene blitt degradert eller ødelagt helt. Som et resultat av denne aktiviteten finner vi nå kun igjen rester av naturtyper som tidligere var langt mer utbredt. I tillegg til å fjerne artsrike miljøer og degradere de resterende, har mennesket innført fremmede arter som ytterligere er med å på å true de gjenværende restene av opprinnelig natur på Fornebu.

Forstudier rapporten av verneinteresser på Fornebu (Bærum kommune 1994) viser kart over arealbruken i 1888/1896, se figur 2. Dette kartet viser nesten fravær av bygninger og tunge tekniske inngrep. Landskapet var imidlertid formet av utstrakt landbruksaktivitet.

Det kan i dag være vanskelig å forestille seg hvordan Fornebu en gang har sett ut. Borøya og Oustøya er trolig de områdene som i dag best kan sammenliknes med Fornebu og Snarøya. Her er større skogområder ganske intakte, og det er større områder med hevdede arealer.

1.6. Tidligere undersøkelser

Det er blitt foretatt en rekke undersøkelser av flora og fauna på Fornebu og Snarøya de siste 200 år. Denne oppsummeringen er ikke utfyllende, men gir en oversikt over den viktigste litteraturen. Mye av de gamle dataene som ligger i herbariene er vanskelig å bruke i denne sammenheng da funnene er for upresist angitt, men de forteller mye om områdets naturgrunnlag for et rikt artsmangfold. Rapportene (Bendiksen 1994) og (Røseng 1996) er de første som presenterer klart avgrensede og verdisatte arealer. Det har imidlertid vist seg at disse rapportene ikke var heldekkende i forhold til faktisk forekommende naturverdier og de var ikke alltid enkle å konvertere direkte til naturtypesystemet til Direktoratet for naturforvaltning. Det er skrevet mye om de ytre delene av Oksenøya som nå er foreslått vernet [Fylkesmannen i Oslo og Akershus, 2005 #1605]. Se også rapportene til Bendiksen (1994) og Røseng (1996), samt KEF (komité for etterbruk av Fornebu) sin rapport for etterbruk av Fornebu (KEF 1997) for mer informasjon om dette området. Røseng og Often har i tillegg gjort et større arbeid med å beskrive karplantefloraen på Lilleøya (lokalitet 71) (Often og Røseng 1998).

I forbindelse med regulering av planområde 7.3 og 14 på Oksenøya kom det inn dokumentasjon på dragehode (Naturvernforbundet i Bærum 2005) og på insekter (Norsk Entomologisk Forening 2005). Disse dataene er innarbeidet i Siste Sjanse rapport 2005-10 (Blindheim 2005) som ble utarbeidet i forbindelse med reguleringsarbeidet her. Alle data fra denne rapporten, foruten de konkrete sårbarhetsvurderingene, er inkludert i foreliggende rapport. Rapporten til Røseng (1996) dokumenter dragehode fra fire ulike lokaliteter som er avgrenset som naturtypelokaliteter.

Det er kartlagt flere rødlistede karplanter gjennom lang tid på Fornebu og Snarøya. Herbariemateriale stammer fra midten av 1800-tallet og det er gjort omfattende kartlegginger av Rui i 1950-60 årene (Rui 1966) over hele Fornebu, Brochmann kartla i 1981 karplanter i de to planlagte reservatene (Brochmann 1981), Odd Røseng har gjort inventeringer av hele Fornebuhalvøya i perioden 1993-5 (Røseng 1996).

Det er blitt kartlagt mye og gjort mange vurderinger knyttet til de to reservatene og forholdet til fugl er særlig diskutert. En rekke rapporter tar opp disse temaene, se bl.a. (Komité for etterbruk av Fornebu 1997), (Andersen et al. 1991, Bærum kommune 1994, Reitan 1996, Statsbygg/Oslo kommune 1996, Bærum kommune 1999, Reitan og Bendiksen 2003). Det marine miljøet er undersøkt av NIVA og er sammenfattet i en egen rapport (Moy og Walday 1997). I forbindelse med de siste års utvikling av den marine håndboka er mye av de samme dataene sammenstilt i (Walday et al. 2005).

Det har blitt kartlagt insekter i området over en periode på 200 år, men disse dataene foreligger ikke systematisert og er arealer som er viktige for disse artene er ikke konkret avgrenset. De siste årene er det blitt gjort et større arbeid med sommerfugler og biller i områdene rundt Lilløyplassen. En rekke sjeldne og trua rødlistede arter er Denne rapporten tar opp i seg en del av disse funnene, men det foreligger ikke enda noen samlende rapport fra disse arbeidene.

2. Metode

2.1. Feltarbeid

2.1.1. Tidspunkt for undersøkelser

Lokalitetene som er inkludert i denne rapporten er dokumentert over en periode på over 20 år. I 2005 ble det kartlagt en del nye lokaliteter på Oksenøya og 2006 ble det kartlagt lokaliteter over hele Fornebu og Snarøya. Disse lokalitetene er angitt som henholdsvis 2005 og 2006 i siste kolonne i tabell 2. I 2005 ble undersøkelsen utført den 31. august, mens den i 2006 ble utført mellom 4. og 13. september. Værforholdene var bra, men tidspunktet er litt seint for en optimal kartlegging av dragehode og typiske vårplanter. Det har imidlertid ikke vært noen målsetting å lage fullstendige karplantelister. Det var lite sopp i området til tross for mye regn siste uker.

2.1.2. Kartleggingsmetoder

Viktige naturtyper

Kartlegging av verdifulle naturtyper baserer seg på DN-håndbok 13-1999. For en nøyere gjennomgang av DN-metoden vises til kapitlene 1-4 og 6 i DN-håndbok 13-1999 (Direktoratet for Naturforvaltning 1999a, b).

2.1.3. Rødlistearter

Det er foretatt søk etter rødlistede arter og andre spesielle arter i alle gjennomgatte miljøer. Vi har hatt et særlig fokus på organismegruppene karplanter og sopp. De Innenfor karplantene har kartlegging av dragehode stått i fokus. Det er innhentet opplysninger om insekter fra høringsuttalelsen til Norsk Entomologisk Forening (NEF). Forhold for vilt er ikke vurdert i denne undersøkelsen.

2.1.4. Ferskvannslokaliteter

Totalt 6 ferskvannslokaliteter ble undersøkt i 2006. Alle lokalitetene var dammer hvorav to var registrert tidligere.

2.1.5. Kartverk og nøyaktighet

Kartlegging har foregått på økonomisk kartverk med 1:5.000-nøyaktighet, samt flyfoto hentet ned fra kommunens nettsider. Generelt har avgrensningene en nøyaktighet på minst 10 meter. Der lokalitetene er avgrenset "naturlig", f.eks. av vann, bergvegger, hus, veier etc. er presisjonen ennå bedre. Da vi ikke sitter på digitalt ortofoto har det trolig vært mindre unøyaktigheter i forbindelse med overføring fra feltkart til digitale kart. Det ble benyttet GPS for å sikre sentrumskoordinat av mindre forekomster av Dragehode.

2.1.6. Dokumentasjon

Avgrensningen av lokalitetene er gjort i forbindelse med denne rapporten. Det er ofte foretatt endringer i tidligere avgrensninger da disse undersøkelsene kan ha hatt et litt annet fokus eller det kan ha skjedd inngrep i lokaliteten siden de ble kartlagt første gang. Det er ikke gjort systematiske karplanteregistreringer innenfor de avgrensede naturtypelokalitetene, men de arter som er mest typiske og som har vært enkle og registrere har blitt notert og lagt inn i naturdatabasen. Det meste av tidligere publiseringer har tatt for seg de to reservatene. Det har derfor vært et mål i denne rapporten og dokumentere de verdiene som er knyttet til de resterende restarealene på Fornebu og Snarøya. Fakta om insektarter er hentet delvis fra muntlige kilder og litteratur, samt søk i Zoologisk museums insektsamlinger. Sommerfugler

som er fanget i lysfeller kan potensielt ha et stort leveområde så punktet hvor lyskilden er satt trenger ikke si noe om hvilke arealer arten er avhengig av. Artsfunn av disse artene knyttes derfor kun til lokalitet der hvor arten er fanget for hånd eller det er sett gnag. Det vil foreligge bedre dokumentasjon på slike områder etter hvert som miljøet rundt Lilløyplassen kommer med mer dokumentasjon på sitt arbeid.

Det er i liten grad tatt belegg av karplanter og sopp fra årets feltsesong, men noen av dem er fotodokumentert. Insektene som er samlet er belagt i insektsamlingen på zoologisk museum.

2.2. Vurdering av verdi

2.2.1. Verdisetting

Rangeringen/verdisettingen av lokaliteter med viktige naturtyper bør basere seg på flere kriterier. I lista under er de viktigste kriteriene som er brukt gjengitt (lista bygger på DN-håndbok 13-1999, kap. 6.2. og egne momenter):

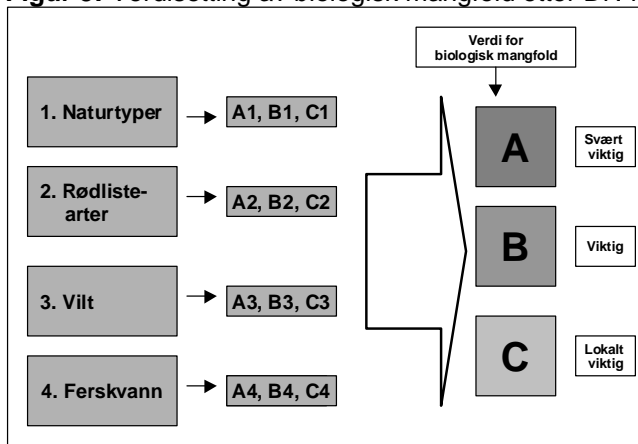
- Størrelse og velutviklethet, samt arrondering
- Omfang av tekniske inngrep
- Forekomst av rødlistearter
- Kontinuitetspreg
- Artsrike utforminger og utforminger med viktig biologisk funksjon
- Utforminger i sterk tilbakegang (lokalt, regionalt, nasjonalt)
- Sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt).

Kriteriene størrelse, omfang av tekniske inngrep, forekomst av rødlistearter, artsrike utforminger og utforminger i sterk tilbakegang er objektive og lette å vurdere. Kriteriene velutviklethet og arrondering forutsetter i større grad bruk av faglig skjønn og lokalkjennskap. Kriteriene kontinuitetspreg og sjeldne utforminger (nasjonalt og regionalt) er en blanding av objektive og skjønnbaserte.

Skjematisk er det fire komponenter ("delverdier") som skal avgjøre den endelige verdien til en lokalitet; *Naturtypeverdi, status til eventuelle funn av rødlistearter, høyeste viltvekt og data fra ferskvann* (se figur 3). Alle temaene skal verdisettes til A (svært viktig), B (viktig) eller C (lokalt viktige) og den endelige naturtypeverdien er en syntese av verdiene for alle delene. "Reglene" for verdisetting forutsetter at høyeste verdi i ett deltema skal overstyre andre deltemaer, dersom disse har lavere verdi. DN-håndbok 13 legger opp til et rigid system for verdisetting der artsfunn i rødlistekategori direkte truet (E), sårbar (V) eller sjelden (R) automatisk gir lokaliteten verdi A. I tillegg til hovedretningslinjene i håndboka, har feltpersonell brukt et kvalifisert faglig skjønn for å verdisetten. Begrunnelse for verdi er gitt i kommentaren for hver enkelt lokalitet.

Kriteriene for å gi verdiene *svært viktig og viktig* for ulike naturtyper, er gitt i DN-håndbok 13-1999 sammen med en faktabeskrivelse og kriterier for utvelgelse og verdisetting. *Lokalt viktige områder (C-områder)*, er ikke beskrevet i håndboka. Et brev fra DN til fylkesmennene beskriver hvordan disse områdene skal tas inn i prosjektet (Direktoratet for Naturforvaltning 1999b).

Figur 3: Verdisetting av biologisk mangfold etter DN-håndbok 13:

Verdisetting:

Naturtypekartleggingen skal i prinsippet gi oversikt over viktige naturtyper (1) og rødlistearter (2). Eksisterende, nye og framtidige Vilt- og ferskvannsdata (3 og 4) som er knyttet til lokaliteten, skal også være med på å styre lokalitetsverdien. Lokalitetsverdien bestemmes altså av all tilgjengelig kunnskap om biologiske verdier på det aktuelle arealet.

3. Resultater

3.1. Naturtyper

Det er frem til november 2006 kartlagt 57 naturtypelokaliteter på Fornebu og Snarøya. De 57 lokalitetene utgjør alle tidligere og nylig registrerte lokaliteter. Tabell 1 viser en oversikt over disse. For en mer utfyllende beskrivelse av lokalitetene se kapittel 6.

Bildet øverst viser kalktørreng med dragehode ved Hundesund (lok. 521). Nederst til venstre strandengfragmenter med dverggylden (lok. 507) og til høyre hagedam med liten salamander og dronningstarr (lok 500).

Tabell 2. Tabellen gir en oversikt over de registrerte naturtypelokalitetenes navn, naturtype, verdi og areal, samt lokalitetens ID nummer som korresponderer med lokalitetsnummeret i kommunens naturdatabase. Lokalitet 1 og 115 er naturreservater som er lagt inn i naturtypekartet. I nest siste kolonne er det angitt hvilke lokaliteter som er besøkt siste to år. Siste kolonne angir hvilke lokaliteter det er registrert dragehode i og et ca. antall på hvor mange delpopulasjoner som finnes. Dragehodelokaliteter som ikke har angitt registreringsår er ikke gått opp siste to år.

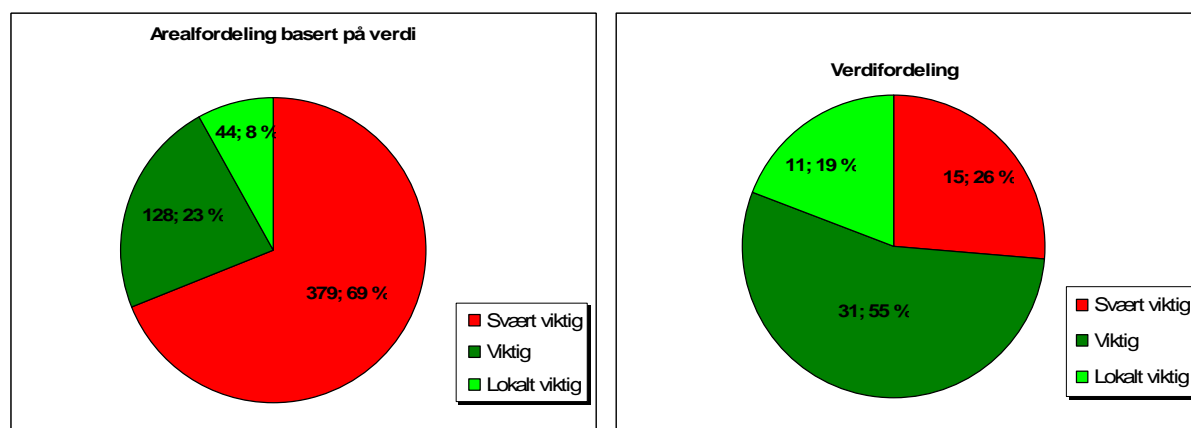
ID	NAVN	TYPE	VERDI	Areal (daa)	Registrert	Dragehode
1	Koksabukta	Brakkvannspoller	Svært viktig	96		X - 1
3	Langoddveien/Snarøyveien	Kalkrike strandberg	Svært viktig	4,7	2006	X - 1

ID	NAVN	TYPE	VERDI	Areal (daa)	Registrert	Dragehode
13	Holtekilen S	Kalkrike enger	Svært viktig	11,2	2005	X - 3
14	Holtekilten nord	Rik edelløvsog	Viktig	15,7		
22	Munkebakken	Rik edelløvsog	Svært viktig	61		X - 1
23	Fornebu brannstasjon	Rik edelløvsog	Viktig	3	2006	
40	Ropernveien 17	Dammer	Svært viktig	0,4		
57	Smedtangen	Kalkrike strandberg	Svært viktig	36,2		
58	Koksabukta øst	Rik edelløvsog	Viktig	6,2	2006	
61	Hosledammen	Dammer	Svært viktig	9,5	2006	
65	Indre Hundsund	Rik edellaavskog	Svært viktig	5,4	2006	
71	Oksenøya vest	Kalkskog	Svært viktig	56,4		
115	Storøykilen	Brakkvannspoller	Svært viktig	51,8		X - 1
115	Storøykilen	Brakkvannspoller	Svært viktig	5,1		
257	Rolfstangen	Kalkrike strandberg	Svært viktig	24		
258	Langodden	Kalkrike strandberg	Viktig	9,1		
259	Furstveien	Kalkrike strandberg	Svært viktig	2,7	2006	
271	Ropern	Kalkrike strandberg	Viktig	4		
272	Kongshavn vest	Kalkrike strandberg	Viktig	1,8		
273	Kongshavn	Kalkrike strandberg	Viktig	5,7		
274	Lortbukta	Parklandskap	Viktig	3,7		
275	Ropern øst	Kalkrike strandberg	Viktig	2,1		
321	Snarøya skole	Rik edellaavskog	Viktig	3	2006	
479	Naturhuset N	Kalkrike enger	Svært viktig	8,2	2005	X - 4
480	Holtekilen indre	Strandeng og strandsump	Lokalt viktig	31,1	2005	
481	Norske Skog N	Artsrike veikanter	Viktig	3,1	2005	
482	Holtekilen SØ	Kalkrike enger	Viktig	9	2005	
483	Portnerboligen NØ	Kalkrike enger	Lokalt viktig	1,1	2005	
484	Norske Skog NØ	Strandeng og strandsump	Lokalt viktig	1,5	2005	
500	Strømstangveien 9	Dammer	Viktig	0,6	2006	
501	Strømstangveien 7-9	Kalkrike strandberg	Viktig	8,8	2006	
502	Borgenhaug I	Kalkrike strandberg	Viktig	0,9	2006	
503	Borgenhaug	Kalkrike strandberg	Viktig	0,5	2006	
504	Snarøyveien 106-108	Kalkrike strandberg	Viktig	3,4	2006	
505	Snarøyveien 122	Kalkrike strandberg	Lokalt viktig	0,8	2006	
506	Sundbukta	Kalkrike enger	Viktig	4,5	2006	
507	Dokkskjæret N	Strandeng	Viktig	1,1	2006	
508	Dokkskjæret NØ	Kalkrike strandberg	Viktig	0,3	2006	X - 1
509	Dokkskjæret NV	Strandeng	Viktig	0,1	2006	
510	Svaneveien 16	Kalkrike strandberg	Viktig	1,2	2006	
511	Bergheimveien	Kalkrike strandberg	Lokalt viktig	2,1	2006	
512	Bergheimveien 10	Kalkrike strandberg	Lokalt viktig	1,2	2006	
513	Rolfstangveien 10	Kalkrike strandberg	Viktig	2,3	2006	
514	Rolfstangveien 7	Kalkrike enger	Viktig	1,8	2006	
515	Haldensogveien 6	Rik edellaavskog	Lokalt viktig	2,1	2006	
516	Rolfstangveien 5	Rik edellaavskog	Viktig	5,4	2006	
517	Langoddveien 6	Kalkrike strandberg	Viktig	0,4	2006	X - 1
518	Langoddveien 8	Kalkrike strandberg	Viktig	0,3	2006	X - 1
519	Langoddveien 7 V	Kalkrike strandberg	Viktig	0,8	2006	X - 1
520	Sandholmen NV	Strandeng	Lokalt viktig	7,7	2006	

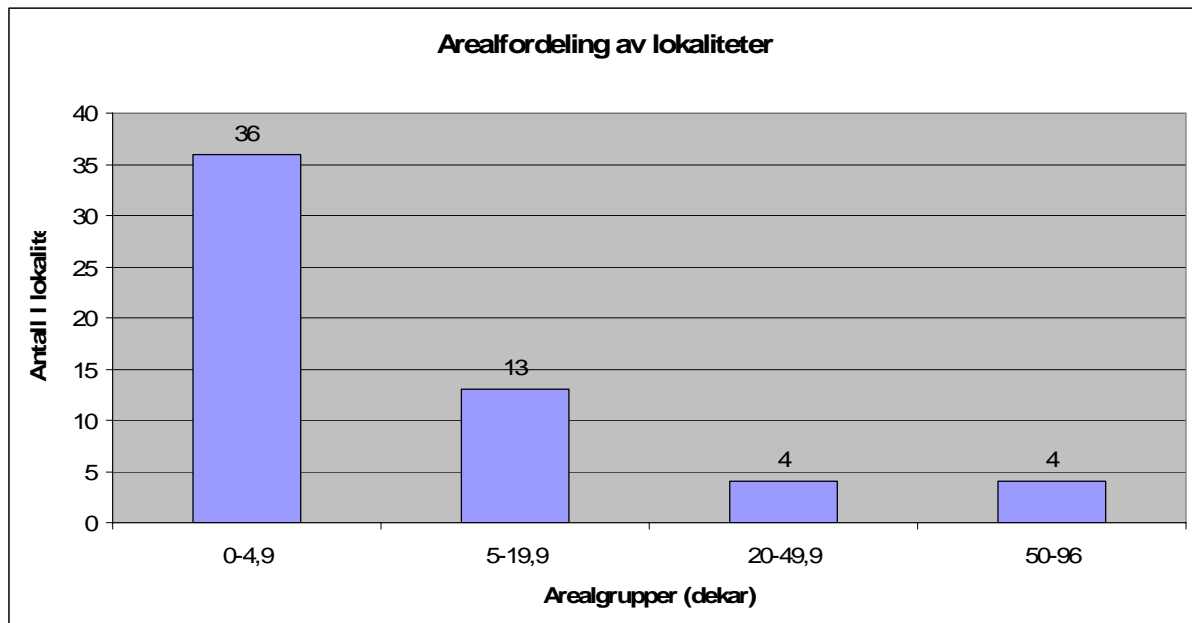
ID	NAVN	TYPE	VERDI	Areal (daa)	Registrert	Dragehode
521	Langoddveien	Kalkrike strandberg	Svært viktig	6,3	2006	X - 3
522	Snarøyveien 63	Kalkrike strandberg	Lokalt viktig	1,3	2006	
523	Snarøyveien 36 S	Kalkrike strandberg	Lokalt viktig	1,1	2006	
524	Snarøyveien 52	Kalkrike strandberg	Lokalt viktig	0,6	2006	
525	Telenorddammen	Dammer	Viktig	1	2006	
526	Langoddveien 82 Ø	Dammer	Viktig	0,4	2006	
527	Strømstangveien 9 II	Dammer	Lokalt viktig	0,2	2006	
				529,3		

Av de 57 lokalitetene er 15 lokaliteter vurdert som svært viktige, 30 som viktige og 12 som lokalt viktige. Lokalitetenes areal innenfor hver verdikategori viser at de 15 svært viktige lokalitetene utgjør hele 71,6 % av arealet (figur 4). Dersom Storøykilen og Holtekilen naturreservater holdes utenfor materialet er prosentandelen svært viktige områder 60 % og totalarealet av lokaliteter 378 daa. Den gjennomsnittlige størrelsen på lokalitetene når reservatene er utelatt er på 7,2 daa. Figur 5 viser størrelsesfordelingen av de 57 lokalitetene. Vi ser at 36 av disse 57 lokalitetene utgjøres av små områder på under 5 daa.

Figur 4. Figuren til venstre viser arealet av fordelt på verdikategorier og andel areal i prosent. Figuren til høyre viser antall og andel lokaliteter innenfor hver verdikategori.

De 55 lokalitetene er definert som 9 ulike naturtyper etter DN håndbok 13-1999, og er videre fordelt på 4 ulike hovednaturtyper, se tabell 3. Den klart hyppigste av disse er naturtypen kalkrike strandberg som det er registrert 26 lokaliteter av. Da disse områdene ofte er små utgjør likevel ikke det samlede arealet mer enn 122.6 dekar.

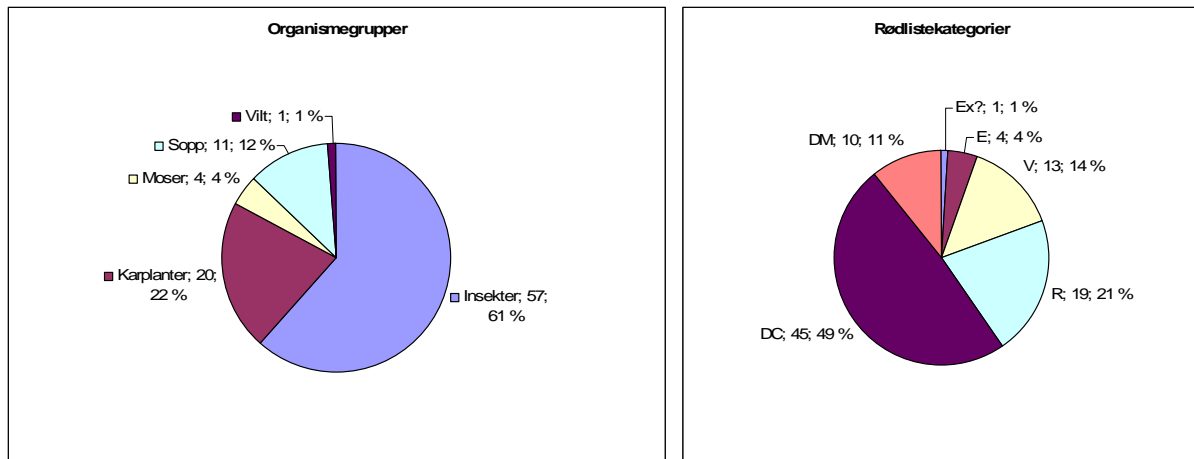
Figur 5. Viser arealfordelingen av de 57 lokalitetene innenfor fire arealgrupper.

Tabell 3. Viser fordelingen av antall lokaliteter, areal og verdi av de 9 forskjellige kartlagte naturtypene. A er svært (nasjonalt) viktig, B er (regionalt) viktig og C er lokalt viktig.

Hovednaturtype	Naturtype	Antall	Areal (daa)	A	B	C
Ferskvann/våtmark	Dammer	6	12,1	2	3	1
Havstrand/kyst	Brakkvannspoller	3	152,9	3		
	Kalkrike strandberg	26	122,6	5	15	6
	Strandeng og strandsump	5	61,5		2	3
Kulturlandskap	Artsrike veikanter	1	3,1		1	
	Kalkrike enger	6	35,8	2	3	1
	Parklandskap	1	3,7		1	
Skog	Kalkskog	1	56,4	1		
	Rik edellauvskog	8	101,7	2	5	1

3.2. Rødlistearter og andre interessante artsfunn

Karplantene er i en særstilling når det gjelder dokumentasjon over tid. Særlig på Fornebuhalvøya er det gjort mange undersøkelser som er grundige og heldekkende. For andre artsgrupper er det ikke gjort systematiske undersøkelser. Regner vi ikke med fugl, er det gjennom tidene registrert 92 rødlistearter på Fornebu og Snarøya, se tabell 4. Insektene er den klart mest artsrike gruppen og er også den gruppen hvor det er flest sikre forekomster i dag etter nyere kartlegging rundt Lilløyplassen siste 4 år. Se figur 6 for en oversikt over hvordan rødlisteartene er fordelt på ulike artsgrupper og på fordelingen av rødlistekategorier for de 92 registrerte artene.

Figur 6. Viser fordeling av de 92 registrerte rødlisteartene på rødlistekategorier (høyre kakediagram) og organismegrupper (venstre kakediagram). Både antall arter og prosent av det totale antall rødlistearter som er registrert er oppgitt. Rødlistekategoriene er som følger: Ex?=antatt utryddet, E=direkte truet, V=sårbar, R=sjelden, DC=hensynskrevende og DM betyr lite data tilgjengelig.

3.2.1. Karplanter

I rapporten "Fornebu`s unike natur - en dokumentasjon" (Komité for etterbruk av Fornebu 1997) oppgis det at 782 ulike arter og underarter er funnet totalt sett i de mange undersøkelsene. Det har imidlertid skjedd en utbytting av arter over tid så mange arter som fantes tidligere nå er utbyttet med andre. Generelt har trenden vært at kulturmarksarter (også inkludert tidlig innførte arter – arkeofytter) som beitearter, slåttearter, strandeng tilknyttede arter og arter knyttet til ferskvann er gått tilbake, mens hageplanter og vidt utbredte ruderalarter (mye ugress) er gått frem. F. eks. regner man med at 55 vann og våtmarkstilknyttede arter forsvant når Fornebutjern ble gjenfylt, herav er minst 6 rødlistede arter hvorav en billeart ikke er gjenfunnet i landet og er antatt utryddet med denne gjenfyllingen.

Mange av artene som er funnet tidligere er oppført på den nasjonale rødlista (Direktoratet for Naturforvaltning 1999c) i dag. Mange av disse er imidlertid ikke gjenfunnet i senere tid. Under følger en kort gjennomgang av disse artene. Data er hentet fra karplanteherbariet i Oslo sin database og fra tidligere rapporter skrevet for området. Se også tabell 4.

Bittergrønn (*Chimaphila umbellata*) er funnet på Snarøya ved flere anledninger på begynnelsen av 1900-tallet. Arten er knyttet til furuskog og kan potensielt ha intakte miljøer i de store "hagene" med furuskog på sørsiden av Strømstangveien. Det er imidlertid helt i det uvisse hvor på Snarøya den har vokst og populasjonen kan godt være nedbygd. Arten ble funnet igjen på Nesøya i en hage i 2003! Vasstelg (*Dryopteris cristata*) og myrtelg (*Thelypteris palustris*) er angitt fra Fornebo og Fornebutjern. For vasstelg sin del kan det være snakk om Lysakertjern. Nikkebrønslé (*Bidens cernua*) ble sist funnet ved Hosletjern i 1952, men er ikke påvist herfra de seneste år. Kranstusenblad (*Myriophyllum verticellatum*) er trolig funnet i Fornebutjern i 1950. Smalsøte (*Gentianella uliginosa*) er funnet på "Langøen" (trolig langodden) i 1961. Arten er knyttet til strandenger som det finnes en del av i dag innenfor lokalitet 520. Arten er imidlertid med stor sannsynlighet utgått (Røsseng 1996). Dvgersivaks (*Elocharis parvula*) vokser på leirete havstrand mellom flo og fjørmål og er funnet i holttekilen i 1917. Habitatet finnes enda, men arten er ikke gjenfunnet. Enghaukeskjegg (*Crepis praemorsa*) er funnet på Snarøya og Fornebu på slutten av 1800 tallet. Brokkurturt (*Herniaria glabra*) er registrert på grus langs Langoddeveien i 1966 og

Blodstorkenebb til venstre er hyppig representert på nesten alle kalkengene i området, mens dverggylden til høre kun finnes på noen få gjenværende strandenger og har gått sterkt tilbake de siste tiårene.

Av registrerte karplanter som finnes i dag, er storengkall (*Rhinanthus angustifolius*) vanlig på strandenger på sydsiden av Lilleøya (Ofte, A. 1995 – herbariet i Oslo). Dverggyllen (*Centarium pulchellum*) og tusengyllen (*Centaurium littorale*) finnes svært spredt på strandengfragment på sørsiden av Lilleøya (Ofte, A. 1995 – herbariet i Oslo). Dverggylden ble også funnet i lokalitet 507 og 509 ved Snarøykilen under feltarbeidet i 2006. Lokalitet 507 inneholder til dels store mengder av arten. Arten er tidligere funnet i Storøykilen og Kokska. Strandrisp (*Limonium humile*) har en noe usikker status per i dag. Buskarten liguster (*Ligustrum vulgare*) finnes på Lilleøya (lokalitet 71). Sprørarve (*Myosoton aquaticum*) er funnet på Storøya i 1999 og er funnet ved Hundesund (lokalitet 520) hvor Røseng (1996) angir at den finnes i store mengder i overgangen mellom de to takrørskogene. De to starrartene rankstarr (*Carex acutiformis*) og hartmannsstarr (*Carex hartmanii*) er antatt utgått med gjennfyllingen av Fornebutjern. Gresset elvemarigras (*Hierochloe hirta ssp. Hirta*) er angitt for Lilleøya. Dette er en art som normalt er knyttet til eng, sump og flommark langs vassdrag (Lid og Lid 2005) så funnet virker noe malplassert, men arten kan ha vært knyttet til rike sumpkjerr. Arten er antatt utgått fra lokaliteten.

Det er per 2006 kartlagt dragehode på 11 ulike lokaliteter med til sammen 17-20 delpopulasjoner (tabell 2). De viktigste områdene for Dragehode er områdene nord for Lilløyplassen, områdene i lokalitet 13 ved Holtekilen og lokalitetene i Indre Hundesund (517-19 og nr. 3). De andre stedene har kun mindre og spredte forekomster. I Røseng (1996) er arten angitt for lokalitet 1 (Koksabukta) som har spredte forekomster, lokalitet 3 (Langoddveien/Snarøyveien) har bra populasjoner der habitatet er gunstig og lokalitet 22 (Munkebakken) står oppført med liten forekomst. Disse tidligere registrerte populasjonene (med unntak av lokalitet 3) er ikke gått opp på ny ved feltarbeid i 2005 og 2006.

3.2.2. Moser

Det er knyttet flere sjeldne og rødlistede moser til kalkrike berg, leirområder og kalktørrenger. To av de fire registrerte rødlistearter er knyttet til kalkberg med tynt jorddekke. Alle funn av rødlistearter i denne organismegruppen er imidlertid svært gamle (1800-tallet) og er ikke presist nok angitt til at de kan knyttes til bestemte lokaliteter. Funnene sier noe om potensialet, men nye undersøkelser er nødvendig for å kunne avsløre om de gjenværende

naturrestene huser sjeldne og trua mosearter. Det ble ikke registrert moser i denne undersøkelsen.

3.2.3. Lav

Det er ikke registrert noen rødlistede lavarter i området. I forbindelse med nye rødliste for lav vil også skorpelavene blir vurdert for den nye rødlista som kommer i desember 2006. Det er knyttet en rekke sjeldne skorpelav til kalkrike klipper ved sjøen i Indre Oslofjord. Vi snakker her om arter som nesten utelukkende finnes her og som også er observert i de senere år. Høyst sannsynlig vil mange av disse rødlistes. De aktuelle artene er tatt med i tabell 4 under.

3.2.4. Sopp

Det er kartlagt 10 ulike rødlistearter av sopp i undersøkelsesområdet. Alle er markboende sopp som er knyttet til kalkrik mark. Noen arter er typiske for kalkfurusskog og rike edelløvskoger med lind og hassel, mens andre er knyttet til engpreget vegetasjon. Funnene som er gjort er fordelt på mange ulike lokaliteter og er funnet på ulike tidspunkt. Mange rødlistearter er knyttet til de naturtypene som er registrert, så potensialet for å finne flere arter er stort.

Til venstre sees den rødlistede sopparten grønn rødskivesopp som ble funnet i store mengder på kalkskifergrus på rullebanen ved Hundstrand. Til høyre den rødlistede hasselslørsoppen som i følge soppbariebasen er det første funnet av denne arten i Oslo og Akershus.

3.2.5. Insekter

De siste årene er det gjort en del kartlegginger av insekter på kalktørrenger i Indre Oslofjord. I Oslo kommune er det kartlagt insekter på et utvalg øyer (Endrestøl et al. 2005), i Bærum rundt Lilløyplassen og ved Holtekilen på Oksenøya i perioden 2002-2006 (Hansen in prep.), samt i Asker kommune på Nesøya (Bjureke og Hansen 2003), hvor det ble registrert 18 rødlistearter. I tillegg finnes en del gamle data i samlingene på zoologisk museum på Tøyen. Disse sier mye om områdets potensial, men mange av artene har en usikker lokalisering og usikker status i dag. I tabellen under er det listet arter av biller og sommerfugler som med sikkerhet finnes i området i dag, og som også finnes på andre nærliggende lokaliteter i Indre Oslofjord. Under feltarbeidet i 2006 ble det registrert fire rødlistede ferskvannstilknyttede insektarter.

Til venstre sees gnag av den truede møllen liten lakrismjeltsekkemøll og til høre beiter sommerfuglen svalestjert på sin viktigste næringsplante, hjorterot.

3.2.6. Amfibier

Det er registrert liten salamander i fire av de seks registrerte dammene i området. Telenorddammen (525), som er den eneste dammen som ligger på Fornebu, ligger inneklemt av veier på alle kanter, men ser altså ut til å ha beholdt deler av sitt opprinnelige mangfold.

3.2.7. Pattedyr

Det er ikke kartlagt pattedyr i denne undersøkelsen og det finnes lite data om disse dyrene i området. Elg og rådyr blir observert tidvis og det er nok noe trafikk av disse dyrene mellom øyene utenfor og Fornebulandet.

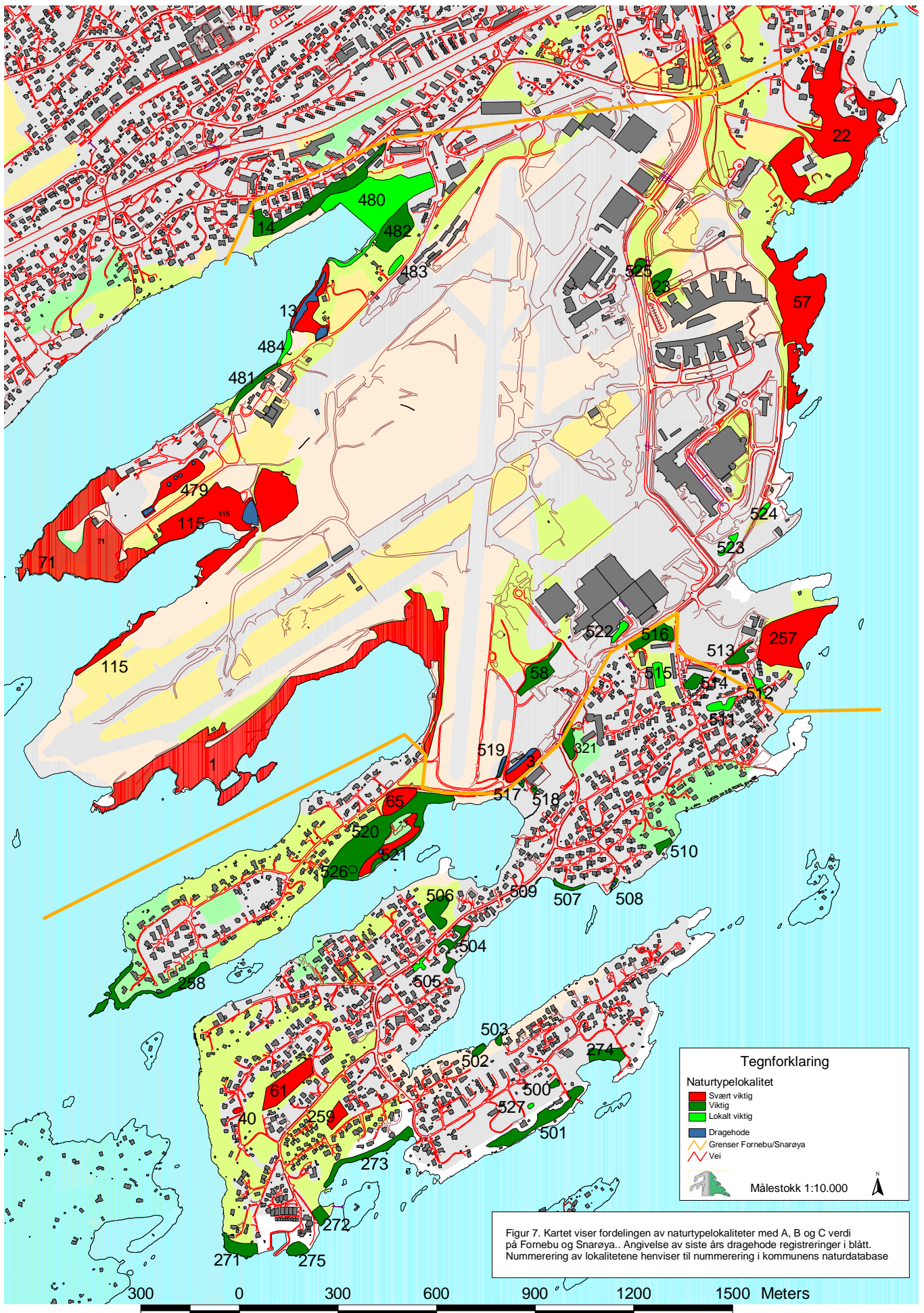
Tabell 4. Angir rødlistede arter og fredete arter som er funnet i området. Gamle funn hvor lokalitetsinformasjonen er dårlig, er kun angitt med stedsnavn i nest siste kolonne. Alle mosefunn er svært gamle. De funn som er angitt med lokalitetsnummer i nest siste kolonne er av nyere dato eller er godt beskrevet i tidligere rapporter. Der planteart står oppført i nest siste kolonne betyr det at den oppgitte insektarten er knyttet til lokaliteter med denne plantearten. Siste kolonne oppgir antatt status for den enkelte art. Listen er sortert alfabetisk etter vitenskapelig navn innenfor hver artsgruppe.

Norsk navn	Latinsk navn	Gruppe	Rødliste	Lokalitet	Status
	<i>Aderus populneus</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Ampedus sanguinolentus</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Aphodius subterraneus</i>	Biller	V	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Atomaria fuscipes</i>	Biller	DM	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Calosirus apicalis</i>	Biller	V	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Cassida denticollis</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Cassida nebulosa</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Cassida sanguinosa</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Cortecaria lateritia</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Cryptophagus confusus</i>	Biller	DC	Holtekilen	Usikker
	<i>Cryptophagus fuscicornis</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Dendrophilus corticalis</i>	Biller	DC	Holtekilen	Usikker
	<i>Euplectus nanus</i>	Biller	DM	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Georissus crenulatus</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Hydroporus elongatulus</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Laccornis oblongus</i>	Biller	Ex?	Fornebutjernet	Utryddet
	<i>Longitarsus brunneus</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
Dragehodeglansbille	<i>Meligethes norvegicus</i>	Biller	E	13, 479	Finnes
	<i>Microscydmus nanus</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
Broddbille sp.	<i>Mordellaria aurofasciata</i>	Biller	Ny art	13	Finnes
	<i>Ptinella limbata</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Quedius microps</i>	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	<i>Quedius pseudolimbatus</i>	Biller	DC	Holtekilen	Usikker

Norsk navn	Latinsk navn	Gruppe	Rødliste	Lokalitet	Status
	Stephostethus alternans	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	Trachys scrobiculatus	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	Trechus rivularis	Biller	DC	Fornebu/Snarøya	Trolig utgått
	Paracorixa concinna	Buksvømmer	V	40	Finnes
	Apamea lithoxylaea	Sommerfugler	R	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Arenostola phragmitidis	Sommerfugler	R	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Arenostola phragmitidis	Sommerfugler	R	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Batia unitella	Sommerfugler	R	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
Markmalurtøyelokkmøll	Bucculatrix ratisbonensis	Sommerfugler	V	Markmalurt	Finnes
	Cochylidia richteriana	Sommerfugler	V	Snarøya (1963)	Usikker
	Coleophora binderella	Sommerfugler	DM	Snarøya (2004)	Finnes
Liten lakrismjeltsekkemøll	Coleophora colutella	Sommerfugler	V	501	Finnes
	Coleophora potentillae	Sommerfugler	DM	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Depressaria depressana	Sommerfugler	R	Rolvstangen (2001)	Finnes
	Depressaria emeritella	Sommerfugler	DM	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Elachista bedellella	Sommerfugler	V	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
Alantstengelvikler	Epiblema obscurna	Sommerfugler	E	Oksenøya (krattalant)	Finnes
	Epirrhoe galiata	Sommerfugler	R	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Eucosma lacteana	Sommerfugler	R	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Eupithecia innotata	Sommerfugler	R	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Eupithecia inturbata	Sommerfugler	R	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Habrosyne pyritoides	Sommerfugler	R	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Hadena albimacula	Sommerfugler	DC	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Hemitea aestivaria	Sommerfugler	DC	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Lobesia abscisana	Sommerfugler	DM	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Macrochilo cribrumalis	Sommerfugler	R	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Metzneria lappella	Sommerfugler	R	Snarøya (2004)	Finnes
Alantfjærmøll	Oidaematophorus lithodactyla	Sommerfugler	V	115 (krattalant)	Finnes
	Phtheochroa sodaliana	Sommerfugler	DM	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Scythris noricella	Sommerfugler	DM	Storøykilen, Oksenøya (2002-6)	Finnes
	Thecla betulae	Sommerfugler	R	Oksenøya (1997)	Finnes
	Rhantus frontalis	Vannkalv	DC	61, 500, 525 526	Finnes
	Agraylea sexmaculata	Vårflue	R	525	Finnes
Blodrød høstlibelle	Sympetrum sanguineum	Øyestikker	V	Langodden	Finnes
Nikkebrønse	Bidens cernua	Karplanter	DC	Hosletjern, Fornebutjern	Utgått
Rankstarr	Carex acutiformis	Karplanter	DC	Fornebutjern	Utgått
Hartmanstarr	Carex hartmanii	Karplanter	DC	Trolig Fornebutjern	Utgått
Dronningstarr	Carex pseudocyperus	Karplanter	DC	61, 500	Finnes
Tusengylden	Centaurium littorale	Karplanter	DC	71, 115	Finnes, sterkt minkende
Dverggylden	Centaurium pulchellum	Karplanter	DC	71, 115, 507, 509	Finnes, sterkt minkende
Bittergrønn	Chimaphila umbellata	Karplanter	V	Snarøya (1925)	Utgått
Enghaukeskjegg	Crepis praemorsa	Karplanter	DC	Fornebu, Snarøya	Utgått
Vasstelg	Dryopteris cristata	Karplanter	DC	Fornebo (1883)	Utgått
Dvergsivaks	Elocharis parvula	Karplanter	DC	Holtekilen	Usikker status
Smalsøte	Gentianella uliginosa	Karplanter	DC	Langodden	Utgått
Brokkurt	Heriaria glabra	Karplanter	R	Langodden	Usikker status
Elvemarigras	Hierochloe hirta ssp. hirta	Karplanter	DC	Lilleøya, Snarøya	Trolig utgått
Liguster	Ligustrum vulgare	Karplanter	DC	71	Finnes
Strandrisp	Limonium humile	Karplanter	DC	115	Finnes, sterkt minkende
Sprøørve	Myosoton aquaticum	Karplanter	DC	Storøya (1999, i eng, Hundesund)	Finnes
Kranstusenblad	Myriophyllum verticillatum	Karplanter	DC	Fornebutjern	Utgått
Strandrødtopp	Odontites litoralis ssp. Litoralis	Karplanter	DC	Snarøya, Fornebu	Trolig utgått
Storengkall	Rhinanthus angustifolius	Karplanter	DC	Holtekilen, Koksa, 71, 115	Finnes
Myrtelg	Thelypteris palustris	Karplanter	DC	Fornebotjern	Utgått
Spiss vokssopp	Hygrocybe persistens	Sopp	DC	58	Finnes

Norsk navn	Latinsk navn	Gruppe	Rødliste	Lokalitet	Status
	Gonohymenia nigritella	Skorpelav	-	521, Snarøya	Finnes
	Squamarina degelii	Skorpelav	-	257, 521	Finnes
	Thyrea confusa	Skorpelav	-	Langodden	Finnes
Bakkelundmose	Brachythecium campestre	Moser	DM	Fornebo	Trolig utgått
Morknemose	Callicladium haldanianum	Moser	DM	Fornebo	Trolig utgått
Dynevrिमose	Tortella flavovirens	Moser	V	Fornebo	Trolig utgått
Sveipkrusmose	Weissia longifolia	Moser	E	Fornebo	Trolig utgått
Kalkrøysopp	Bovista tomentosa	Sopp	DC	Langodden, Oksenøya	Finnes trolig
Kalktraksopp	Clitocybe bresadoliana	Sopp	R	71	Finnes trolig
Flasset slørsopp	Cortinarius caesiogrisius	Sopp	E	22	Finnes
Hasselslørsopp	Cortinarius cotoneus	Sopp	DC	65	Finnes
Grønn rødskivesopp	Entoloma incanum	Sopp	DC	Langodden ved flystripa	Finnes (en utsatt lok.)
Fiolett rødskivesopp	Entoloma mougeotti	Sopp	R	Snarøya	Finnes trolig
Småjordstjerne	Gastrum minimum	Sopp	DC	65, 71	Usikker
Lys duftreddiksopp	Hebeloma pallidoluctuosum	Sopp	R	22	Usikker
Dvergknoll	Hymenogaster tener	Sopp	R	Snarøya	Usikker
Grann stylesopp	Tulostoma brumale	Sopp	V	71	Finnes trolig
Liten salamander	Triturus vulgaris	Vilt	V	61, 71, 500, 40, 525	Finnes

Figur 7. Kartet viser fordelingen av naturtypelokaliteter med A, B og C verdi på Fornebu og Snarøya.. Angivelse av siste års dragehode registreringer i blått. Nummerering av lokalitetene henviser til nummerering i kommunens naturdatabase

4. Virkninger og konsekvenser av tiltak ved Hundsund

I området nord for Hundsund (planområde 5.2) er det planlagt boliger og diverse infrastruktur. Øst for dette er Hundsund grendesenter under utbygging. Vei inn til planområde 5.2 kommer i direkte konflikt med lokalitet 519 som er verdisatt til viktig (B verdi), mens bandybanen som skal bygges i tilknytning til grendesenteret vil ligge helt inntil lokalitet 3 som er verdisatt til svært viktig (A verdi). Se kap. 7 for beskrivelse av lokalitetene.

Vurdering av virkninger og konsekvenser av tiltakene er systematisert etter de undersøkte delområdene. For metodikk knyttet til dette kapittelet henvises det til rapporten for planområde 7.3 og 14 (Blindheim 2005) eller statens vegvesens sin metoderapport for konsekvensutredninger (Statens Vegvesen 2004).

4.1. Virkninger

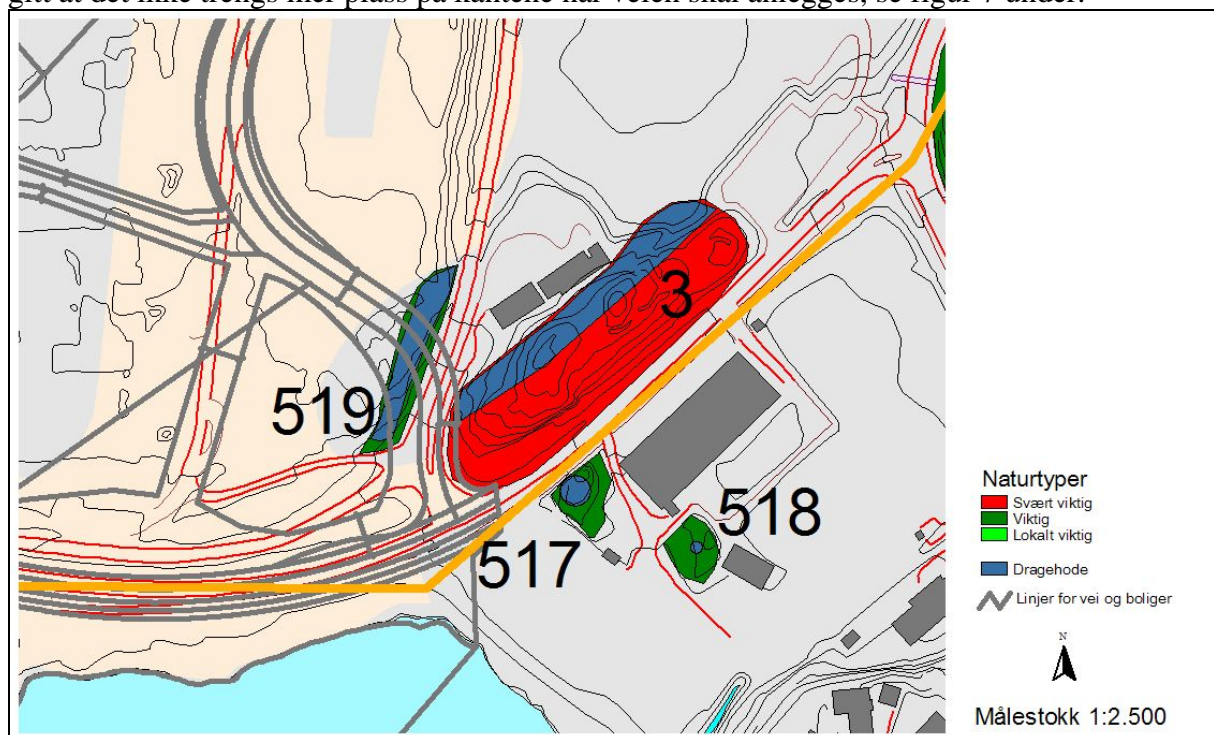
4.1.1. Planområde 5.2

Følgende tiltak tas opp under dette kapittelet:

Felles avkjørsel inn til boligområde

Tiltak: Veianlegg

Tiltaket vil, som det nå foreligger per 25. oktober 2006, berøre naturtypelokalitet nr. 519 (Langoddveien 7 V, verdi B). Lokalitet 3 (Langoddveien/Snarøyveien, verdi A) vil muligens berøres noe helt i syd, men inngrepet vil trolig være ganske marginalt og vil ikke diskuteres i detalj her. Felles avkjørsel inn mot bebyggelsen i 5.2 vil gå rett gjennom lokalitet 519 med en bredde på 13 meter. Dersom grøfter kommer i tillegg vil ca. 30-40 % av lokaliteten bli berørt gitt at det ikke trengs mer plass på kantene når veien skal anlegges, se figur 7 under.

Figur. 8. Viser beliggenheten til den felles avkjøringen i forhold til naturtypelokalitetene. Bandybanen skal ligge rett nord for lokalitet 3. Husene som ligger her nå skal rives.

Det forventes at tiltaket med anleggsvirksomhet og bygging direkte oppe på lokaliteten er så omfattende at det er stor sannsynlighet for at det meste av lokaliteten vil ødelegges helt eller delvis. Det er lite sannsynlig at det vil bli igjen engrester som det i ettertid er mulig å bevare på en god måte. Det vil i så fall være snakk to mindre biter i Nord og sør. Verdien av disse restene vil da være den samme som for de mindre forekomstene ved tennisbanen, dvs. C verdi.

Det berørte området utgjør et middels til stort område av lokalitet 519 og berører ganske store deler av fint utformet knollmjødurtenng med dragehode. Vegetasjonstypen er akutt truet i henhold til Fremstad og Moen (2001). Andel areal som berøres for denne lokaliteten er høyt, men er forholdsvis lite absolutt sett (Ca. 300 m²). Virkningene vurderes å være store negative. Med virkningene av veibyggingen menes både de direkte virkningene (arealet som blir direkte berørt eller utbyttet med annen vegetasjon) og de indirekte virkningene (areal med verdifull eng som blir ødelagt i forbindelse med oppføring av veien og evt. ved senere bruk).

Dersom de gjenværende bitene i nord og sør kommer til å fremstå som grøft/mellomliggende areal er det trolig at arealene ikke vil bli intensivt brukt i etterkant av innflytting.

Figur 8: Virkninger på lok. 519 (Langoddveien 7 V) av tiltak "felles avkjørsel til boligområde".

Virkning				
Store neg.	Middels neg.	Liten / ingen	Middels pos.	Store pos.
-----	-----	-----	-----	-----
▲				

4.1.2. Planområde: Hund Sund grendesenter (bandybanen)

Tiltak: Tribune

Det er planlagt bygget bandybane rett nord for lokalitet 3. Banen vil komme så tett opp til lokaliteten at det er blitt stilt spørsmål ved om det er mulig å bruke denne kollen som en naturlig tribune, dvs. at det ikke skal tilrettelegges med noen form for inngrep. Den delen som er aktuell å bruke til dette formålet er nordsiden som har en forholdsvis stor populasjon med dragehode. Det er vanskelig å angi virkningen av en slik bruk, men stor aktivitet vil trolig føre til slitasje som kan være ødeleggende på sikt. Dersom området er snødekket vil ferdsel være uproblematisk. Alt etter bruken vurderes virkningen å være fra stor negativ til liten eller ingen virkning.

Figur 9: Virkninger av tiltaket "naturtribune" på biologisk mangfold vurderes som liten- middels negativ.

Virkning				
Store neg.	Middels neg.	Liten / ingen	Middels pos.	Store pos.
-----	-----	-----	-----	-----
	▲	➔	▲	

4.2. Konsekvensvurderinger

Tabell 5 oppsummerer virkning og konsekvenser for biologisk mangfold ved de planlagte tiltakene i de 2 undersøkte planområdene. Konsekvenser fremkommer ved å sammenholde verdi med virkning etter metode angitt av Statens Vegvesen (1995).

Konsekvensene ved veibygging gjennom lokalitet 519 vil gi en middels negativ konsekvens for biologisk mangfold. I miljøoppfølgingsplanen for fornebu (MOP) står det at veganlegg må ikke anlegges slik at vegtrafikk skaper barrierer som hindrer spredning av arter og reduserer verdien av større grønt- og friområder.

Konsekvensene ved bygging av bandybane inntil lokalitet 3 som er et svært viktig (A verdi) område for bevaring av biologisk mangfold er usikre og det er viktig at dette usikkerhetsmomentet tas med i den videre planleggingen av banen.

Tabell 5. Konsekvensvurdering av planlagte tiltak i planområde 5.2 og Hundsund grendesenter.

Tiltak	Betydning for naturmiljø	HØYESTE REG. VERDI	Virkning	KONSEKVENNS
1. Felles avkjørsel inn til boligområde				
	Stor. Truet naturtype og viktig leveområde for fredet planteart.	Viktig; B	Sn. Mn Li Mp. Sp ----- ----- ----- ----- ▲	--
2. "Tribune"				
	Stor. Truet naturtype og viktig levested for fredet planteart.	Svært viktig; A	Sn. Mn Li Mp. Sp ----- ----- ----- ----- ▲ ▲	0 til ---

Virkning graderes på en flytende skala fra store negative virkninger til store positive virkninger (se kap. 2 for metode). *Virkning* kodes som følger: sn=store negative virkninger, mn=middels negative virkninger, l/i=lite/ingen virkning, mp=middels positiv virkning, sp=store positive virkninger. *Konsekvens* graderes på en 9-delt skala fra svært store positive konsekvenser til svært store negative konsekvenser (se kap. 2 for metode). *Konsekvens* kodes som følger:

++++ Svært stor positiv konsekvens, +++ stor positiv konsekvens, ++ middels positiv konsekvens, + liten positiv konsekvens 0 ubetydelig/ingen konsekvens - liten negativ konsekvens, --middels negativ konsekvens, --- stor negativ konsekvens, ---- svært stor negativ konsekvens

4.3. Avbøtende tiltak

Avbøtende tiltak blir normalt gjennomført for å unngå eller redusere negative konsekvenser, men tiltak kan også iverksettes for å forsterke mulige positive konsekvenser. Ingen av de skisserte tiltakene er i denne rapporten vurdert å gi positiv konsekvens for naturmiljø. Vi beskriver her mulige tiltak som har som formål å minimere eller fjerne helt tiltakenes negative konsekvenser for de enkelte tiltakene innenfor planområdene.

4.3.1. Planområde 5.2

Tiltak: Felles avkjøring til boligområder

Berører: Naturtypelokalitet nr. 519 (Langoddveien 7 V) (B verdi). Splitter området i 2. 30 – 50 % blir direkte berørt.

Avbøtende tiltak:

- * Det kan være en mulighet å flytte vegetasjonsmattene i lokalitet 519 til et annet egnet område. Et slikt potensielt egnet område kan være den delen av sikkerhetssonen langs forhenværende rullebane som ligger nærmest veien som går parallelt med rullebanen. I dette området er den tidligere vegetasjonsmatta (hvor det godt kan ha vokst dragehode) fjernet i forbindelse med bygging av rullebanen. Den kalkrike skiferstrøet ligger imidlertid igjen og dette er trolig gunstig for å få et vellykket flytteresultat. Noe av vegetasjonen kan vurderes flyttet til lokalitet 517 hvor den sørlige delen er en del påvirket av nye masser/graving mot tennisbane og parkering. Det er viktig å få klarlagt hvor man ønsker å flytte enga før byggeprosessen starter. Mellomlagring m.m. må avklares.
- * En ny trase eller forskyvning av veien mot sør for å hindre at lokaliteten blir splittet i to deler vil være gunstig.
- * Merke av område som ikke skal berøres av ferdigstilt vei eller benyttes under anleggsfasen.
- * Vurdere om det kan legges på en duk under anleggsperioden for å hindre ødeleggelse av vegetasjonen.
- * Ikke bruke restarealene som dumpingplass for stein under anleggsfasen eller for snø om vinteren kommende år.
- * Skjøtsel av enga med slått i begynnelsen av august. Viktig får å få dannet en fast matte av planter som tåler tråkk bedre.

4.3.2. Planområde Hundesund grendesenter med bandybane og tribuneanlegg.

Tiltak: ”natur” tribune

Berører: Lokalitet nr. 3, Langoddveien/Snarøyveien (A verdi)

Avbøtende tiltak:

Begrensninger i bruk av området som tribune vil være viktig. Særlig omfattende bruk i lengre perioder er ugunstig. Da vil vegetasjonen har vanskelig for å ta seg inn igjen mellom slitasjeperiodene.

Skjøtsel av enga med slått i begynnelsen av august. Viktig får å få dannet en fast matte av planter som tåler tråkk bedre.

Anlegge en liten trapp opp for å unngå at bakkene blir for slitt.

Det er viktig at lyset slipper til på enga. Det er derfor viktig at baneanlegget ikke lager for mye skygge for lokaliteten.

5. Diskusjon

5.1. Eksisterende føringer om miljømål formulert av Bærum kommune

I miljøoppfølgingsprogrammet (MOP) for etterbruk av Fornebu står følgende miljømål nedfelt (Bærum kommune 1999):

I utviklingen av Fornebuområdet skal det legges vekt på å utnytte ressurser på en bærekraftig måte og bevare og utvikle biologisk mangfold. Utbyggerne skal utnytte tilgjengelig kunnskap og teknologi, med sikte på mest mulig miljøeffektive løsninger.

Miljøhensyn skal innarbeides i planlegging, utbygging og drift av all virksomhet på Fornebu. I avveiningen mellom ulike interesser skal miljøhensyn gis like stor vekt som funksjonelle, tekniske, estetiske og økonomiske hensyn.

Det står videre i kap. 1.4 at *føringer og miljømål må konkretiseres og videreføres i reguleringsplanene for de enkelte delområdene.*

Ut fra den kunnskapen som er fremkommet gjennom konsekvensutredninger m.m. har man valgt å konsentrere miljøinnsatsen om noen hovedpunkter. To av disse influerer potensielt direkte på biologisk mangfold:

- Det skal legges til rette for å bevare og beskytte naturreservatene.
- Rekreasjonsmuligheter langs strandsonen skal ivaretas for fremtiden. Det skal etableres frilufts- og grøntområder nær boliger og arbeidsplasser.

For å nå disse målene har det blitt laget strategier. Under er strategiene som angår biologisk mangfold listet:

- Tilrettelegging og innarbeiding av miljøhensyn i arealplanene.
- Utarbeidelse av helhetlige planer for infrastruktur, massehåndtering og opprydning
- Oppfølging av miljømål i byggesaksbehandlingen
- Bruk av veiledere og salgskontrakter for å formidle miljømål og -krav til utbyggerne
- Informasjonstiltak for å skape høy bevissthet om miljømålene
- Overvåkning av miljøtilstanden

I den videre teksten i dette kapittelet vil miljømålene og strategiene for å nå disse målene bli diskutert og drøftet i sammenheng med de verdier og trusler som finnes.

5.2. Registrerte verdier

5.2.1. Naturtyper

Det er registrert 57 naturtypelokaliteter på Fornebu og snarøya. Mange av lokalitetene inneholder sjeldne og sårbare vegetasjonstyper og arter og er svært viktige for bevaring av biologisk mangfold i nasjonal målestokk. Sett i forhold til landet som helhet er det et lang høyere antall og større areal med A lokaliteter på Fornebu og Snarøya enn i resten av landet. Dette skyldes en kombinasjon av det helt spesielle naturgrunnet og det gunstige klimaet, som er sjeldent ellers i landet. Til tross for at mange av lokalitetene er små, er de viktige brikker i et større nettverk av gjenværende restnatur på Fornebu og Snarøya.

MOP for Fornebu og konsekvensutredningene for Fornebu fokuserer ganske ensidig på naturkvalitetene som finnes i reservatene og mindre på de mange små og mellomstore områdene med viktige naturkvaliteter. Sammen med eksisterende naturreservater kan de viktige naturtypene bli viktige brikker for å nå MOPs miljømål. Det er viktig i prosessen fremover at også disse andre og mindre områdene blir løftet frem og underlagt de samme miljømålene som reservatene. De registrerte naturtypene bør innarbeides i kommunens saksbehandlingsverktøy for arealplanleggere slik at tilrettelegging og innarbeiding av miljøhensyn i arealplanene kan skje effektivt (Jfr. strategipunkter over).

Vi ser en mulig konflikt mellom det overordnede miljømålet om å bevare og utvikle det biologiske mangfoldet, og det konkrete målet om å ivareta rekreasjonsmulighetene i strandsonen, og det bør tenkes godt igjennom hvordan målsettinger knyttet til rekreasjon og biologisk mangfold skal avveis i forhold til hverandre. I miljømål nummer to over løftes rekreasjonsmulighetene i strandsonen frem. Mange viktige naturtyper ligger i strandsonen og for stor belastning på vegetasjonen kan medføre tap av biologisk mangfold over tid. Det er viktig for verdien til mange av lokalitetene at man lykkes med en god kanalisering av ferdsel og at ferdselsårene ikke kommer i direkte konflikt med de verdifulle miljøene. Veldig mye av den gjenværende naturlige vegetasjonen som er viktig for biologisk mangfold er også de arealene som er ettertraktet til friluftsmål. I denne sammenheng er det derfor viktig at man i planprosessen ikke bare ser ett skritt fremover, men at kommunens planleggere makter å se på helheten før man foretar oppstart av de enkelte byggeprosjektene. Gode hensikter og løsninger for et planområde kan bety dårlige løsninger for det neste prosjektet dersom man mister oversikten.

5.2.2. Arter

Det finnes i dag mer enn 600 arter av karplanter på Fornebu. 350 bare på deler av Lilleøya alene. Disse artene kan være sjeldne i seg selv, men er også mat og hjem for en rekke sjeldne og trua insektarter. De kalkrike skogene og tørrbakkene er rike på markboende sopp, og det finnes lav og moser som er spesielt tilpasset kalkrik grunn. En rekke arter har blitt borte som en direkte følge av utbygging og fragmentering av tidligere mer sammenhengende populasjoner av arter, se tabell 4. Figur 8 i kapittel 5.1.1 viser hvordan en tidligere antatt større sammenhengende dragehodepopulasjon nå er fragmentert i mindre biter. Dragehode tilhører en truet vegetasjonstype har minsket sterkt i areal i takt med utbygging i indre Oslofjord. Fordi arealet har blitt mindre, er utveksling av genmateriale mellom individer og populasjoner vanskeligjort. Siden vi i dag bare har igjen mindre rester av habitatet til dette sjeldne mangfoldet, er det svært viktig at de siste restene blir godt ivaretatt. Strategiene om informasjonstiltak og overvåkning vil være viktige for å klare å ivareta artsmangfoldet i området.

Det har vært et spesielt fokus på den fredet arten dragehode under registreringene i 2005 og 2006, og vi har nå en rimelig god oversikt over forekomstene av dragehode på Fornebu og Snarøya. Totalt ca. 10 naturtypelokaliteter inneholder arten med til sammen opp mot 20 ulike delpopulasjoner. Fornebu / Snarøya-området inneholder en viktig andel av populasjonene av denne arten i Indre Oslofjord. Arten er fredet, og Norge har et internasjonalt ansvar for arten som er i sterk tilbakegang over hele Europa. Tilknyttet arten er dragehodeglansbillen som er rødlistet som direkte truet, og i tillegg enda en ansvarsart for Norge. Det er med andre ord viktig og ivareta og videreutvikle (skjømte) de gjenværende engrestene hvor dragehodeplanten vokser. De rike urteengene inneholder et rikt mangfold også av andre karplanter som har sin hovedutbredelse i Norge på i dette området. Smaltimotei, aksveronika og hjorterot er alle sørøstlige arter med en snever utbredelse i Norge.

Det er kun gjort sporadiske undersøkelser av lav i området og ytterligere undersøkelser vil bidra til bedre kunnskap og en sikrere forvaltning av artene. De aktuelle artene vokser på berg i strandsonen og en ytterligere tilrettelegging og bruk av bergene vil kunne føre til et uønsket tap av biomangfold. Det er mulig at artene vokser på en måte (bratte berg) som gjør at friluftsliv ikke er noen trussel for forekomstene. Om så er tilfelle bør en ha fokus på inngrep som direkte fjerner eller dekker til habitatet.

Mange både vanlig og sjeldne planter på Fornebu og Snarøya er verter for rødlistede insekter av sommerfugler og biller. Markmalurt, slåpetorn, lakrismjelt, krattalant og dragehode er eksempler på slike arter. For å ivareta en enorm diversitet av insekter, deriblant mange sjeldne og rødlistede arter, er det derfor viktig at leveområdene deres blir ivaretatt og om nødvendig skjøttet for å forbedre livsbetingelsene for artene. Selv om det har blitt gjort noen sporadiske insektundersøkelser de siste årene er videre undersøkelser nødvendig for å kunne utføre en god forvaltning av områdene.

5.3. Trusler

5.3.1. Fremmede arter

Spredning av introduserte arter regnes som en av de største truslene i forhold til bevaring og utvikling av det biologiske mangfold. Vi er gjennom konvensjonen om biologisk mangfold forpliktet til ”så langt det er mulig og hensiktsmessig hindre innføring av, kontrollere eller utrydde fremmede arter som truer økosystemer, habitater eller arter”(artikkel 8h). Dette er i tråd med miljømålet for Fornebu om at det biologiske mangfoldet skal bevares og utvikles (Bærum kommune 1999). Introduserte arter eller fremmede arter er en reel trussel mot det biologiske mangfoldet. Mange fremmede arter har evne til å naturalisere seg i naturlig vegetasjonen og konkurrere ut stedegent artsmangfold.

Kanadagullris brer om seg på store arealer hvor det jorda har vært markbearbeidet, flyttet på osv. Enger som dette, som er mange mål store, produserer nok frø til å dekke hele Fornebu og Snarøya mange ganger i løpet av en sesong. Arten er vindspredd og hver plante danner store mengder frø.

Bildet til venstre viser planten kjempestikle (*Eryngium giganteum*) og bildet til høyre viser arten pryddveronika (*Veronica austriaca* ssp. *teucrium*). Begge artene er brukt som hageplanter i lokalitet 501.

forbindelse med de store byggearbeidene og en fremtidig økt ferdsel både med bil, sykkel og av gående, øker mulighetene også for at uønskede arter kan spre seg. Jord som i store mengder blir blottlagt og flyttet på, er en viktig faktor som sprer mange uønskede arter fra ett sted til et annet. Kanadagullris har allerede etablert seg på store arealer som har forholdsvis god og tjukk jord. Den begunstiges av litt forstyrrelse så den kan etablere seg i sår som dannes i ellers tette vegetasjonsmatter. Jord som er åpen, påkjørt eller planert er optimalt for denne arten. Kalktørrengene er for magre og tørre til at kanadagullris skal like seg der, men økt ferdsel kan føre til sår i de tette vegetasjonsmattene, og etablering av kanadagullris i alle fall på de områdene med tykkeste jorddekke. På kalktørrengene er det imidlertid andre arter som er en trussel. I dette miljøet har arter som sølvarve, gravbergknapp og sibirbergknapp gode betingelser. Dette er hagearter som har spredt seg og som delvis danner så tette matter at de kveler den naturlige engfloraen. I Røseeng (1996) beskrives for lokalitet 22 Munkebakken: *De botanisk mest artsrike og interessante deler finnes i de bratte, berglendte liene ovenfor strandsonen. Men de er stedvis meget blandet med innførte blomsterplanter og prydbusker. Blant de første er staudekornblom, hage- og krypfredløs, gravbergknapp, akeleie og moskuskattost. Av busker flere mispelarter sammen med sammen med våre to ville arter og mahonia, syrin, skjærsmint og spirea.. Dette fremhever pryddverdien, men reduserer den rent botaniske verneverdi.*

Det ble i 2005 skrevet en rapport om innførte arter i Bærum kommune (Holtan et al. 2005). Rapporten oppsummerer til da kjente funn av kjempebjørnekjeks, kjempespringfrø, kjempeslirekne og parkslirekne. I følge rapporten er ikke disse artene kjent fra Fornebu og Snarøya. De ble heller ikke registret under feltarbeid i 2005 eller 2006. Kanadagullris, gravbergknapp, sibirbergknapp, sølvarve, mispler, syrin og rynkerose er blant de verste problemartene på Fornebu og Snarøya, men en lang rekke flere arter finnes. Noen er angitt i lokalitetsbeskrivelsen for de forskjellige lokalitetene hvor også skjøtselstiltak er foreslått.

Bildet viser hvordan gravbergknappen fortrenger den naturlige vegetasjonen.

For de byggeområdene hvor fremmede arter ikke forekommer, vil flytting av masser i seg selv ikke føre til uønsket spredning. Rene masser vil imidlertid alltid være en et meget egnet levested for mange fremmede arter som har god spredningsevne, og som i en ren jordhaug ikke møter noe motstand fra etablert vegetasjon.

Beplantning med fremmede arter i tilknytning til nye boliger, foretningsbygg m.m. utgjør også en potensiell trussel for restene av opprinnelig vegetasjon i området. Dersom ikke stedege planter blir brukt ved nyplantinger kan disse spre seg og skape problemer i naturområder med stor verdi.

5.3.2. Byggevirksomhet

Bygg og infrastruktur kan komme i konflikt med biologisk viktige områder på flere måter. Anleggene kan berøre viktige naturområder direkte enten ved plasseringen i landskapet eller ved at viktige arealer går tapt under byggeprosessen. Massetransport med flytting av fremmede arter og potensielt forurensede masser er i tillegg trusler på litt lengre sikt. I miljøoppfølgingsprogrammet (Bærum kommune 1999) og i Veilederen for utbyggere (Bærum kommune 2003) er ikke problemstillingen knyttet til fremmede arter og massetransport nevnt.

5.3.3. Ferdsl/lek/undervisning

Etter at utbyggingen på Fornebu er ferdig vil det være et stort press på de gjenstående arealene med naturlig vegetasjon. Veldig mange flere mennesker vil ha ønske om å benytte gjenværende grøntområder. Dette vil legge press også på de områdene som er spesielt viktige for biologisk mangfold. Slitasje som følge av tråkk og transport av frø fra uønskede plantearter er kanskje de største truslene knyttet til økt persontrafikk i området. I tillegg kommer press på fugl og annet vilt fra en økende mengde hunder. Ønske om fremlegging av nye sykkel- og gangstier vil være både en potensiell trussel mot biologisk mangfold og et potensielt avbøtende tiltak for det samme mangfoldet alt avhengig av hvor de legges.

5.3.4. Fravær av skjøtsel

På lang sikt vil fravær av skjøtsel av engene føre til gjengroing og dermed forandring av artssammensetningen av karplanter i engene og derigjennom en forandring av artssammensetningen av insekter, sopp og andre følgearter. Kalkenger er avhengig av at det er

åpent og god lysinnstråling. Gjengroing med skog og kratt er uheldig og bør motarbeides. Virkningene på artsmangfold ved lang tids gjengroing vurderes som middels store og konsekvensene som middels til store negative på lang sikt.

5.4. Tiltak

5.4.1. Fremmede arter

* Det er viktig at problemstillingen knyttet til spredning og bekjempelse av fremmede arter gjøres kjent for utbygger. I forbindelse med gravearbeider på Fornebu bør alle entreprenører være oppmerksomme på faren med flytting av uønskede arter i forbindelse med massetransport. Det er viktig at dette arbeidet tas inn i strategien for miljøoppfølging på Fornebu, jfr. punkt 2 i strategilista over. Fremmede arter er ikke nevnt her.

* Det bør kun brukes naturlig hjemmehørende arter ved nyplanting. Informasjon om fremmede arter bør gå ut til alle utbyggere, kommuneansatte som har ansvar for beplantning og til beboere på både Fornebu og Snarøya.

* Bekjempelse i områder hvor det i dag finnes populasjoner av fremmede arter (gjelder særlig kanadagullris) bør startes omgående.

* Det bør vurderes å dekke til rene masser dersom disse blir liggende nær spredningskilder for fremmede arter.

* Det bør vurderes å lage en fullstendig liste over fremmede arter som finnes på Fornebu og Snarøya og komme med forslag til hvordan en skal forholde seg til de ulike artene. Trusselbilde og trusselgrad bør vurderes. I forbindelse med den detaljerte planleggingen av nye prosjekter bør man frembringe en oversikt over potensielle problemarter i det aktuelle området.

5.4.2. Ferdsel/lek/undervisning

* Mye av arbeidet med å hindre at positive aktiviteter som turgåing, lek og undervisning blir en trussel mot det mangfoldet som er et av målene for de samme aktivitetene, handler om kanalisering. På Kalvøya er det tidvis et enormt press med mange mennesker samlet. Det viser seg imidlertid at de aller fleste av de som besøker øya beveger seg på de anlagte turveiene og stiene. I strandsonen er slitasjen størst. Kommunen bør gjøre et arbeid tidlig i byggefasen for å se på hvilke grønne områder som får det største presset og hvordan kanalisering av ferdselen kan bidra til å unngå uønsket høyt press på disse områdene.

5.4.3. Skjøtsel

Kommunen bør sette i verk tiltak for å skjøtte de naturtypelokalitetene hvor skjøtsel er foreslått. Det bør lages en plan som fokuserer på hvem (kommunen eller private) som har ansvar for løpende skjøtsel av områdene og hvordan skjøtselen i detalj skal foregå. Helt uavhengig av utbyggingsplaner bør det altså lages en skjøtselsplan for områdene. Planen bør gjelde både Fornebu og Snarøya. Det bør vurderes å starte med 3-5 enkeltområder som kan være et prøveprosjekt som resten av skjøtselsprosjektene kan lære av. Det bør vurderes om skole, velforeninger og naboer kan bidra til å gjøre deler av arbeidet som på overordnet nivå må være ledet av kommunen. Arbeidet med forsøksområdene bør starte i 2007.

5.5. Veien videre

5.5.1. Erfaring fra planområde 7.3, Holtekilen og 5.2, Hundstund

Det var allerede varslet reguleringsarbeid og utarbeidet bebyggelsesplan for område 7.3 da det ble oppdaget dragehodeplanter i dette området. Reguleringsplan var tenkt utlagt til offentlig høring i november/desember 2005. Da det i slutten av september 2005 ble det lagt frem en rapport (Blindheim 2005) som viste til store negative konsekvenser på naturmiljøet som følge av utbyggingen, var det derfor nødvendig å utarbeide alternative planløsninger for området. Det ble satt i gang arbeid med å se på alternativer for oppføring av boligene. Resultat av dette arbeidet viser i dette tilfellet at det også på dette stadiet var mulig å endre planene, men det kostet en del ressurser og mye tid ville vært spart om det hadde blitt gjort naturfaglige undersøkelser i forkant av planprosessen. En ny kyststi som potensielt var tenkt ført gjennom de viktige naturområdene på sørsiden av Holtekilen kunne potensielt ha ødelagt store populasjoner av dragehode. Det ble i Blindheim (2005) gitt råd om hvordan stien best kunne legges for å unngå store konflikter med viktige naturområder. Løsningen her ble å legge stien i vannkant delvis på flytebrygger for å unngå biologisk viktige områder.

I planområde 5.2 var status i september 2006 at reguleringsarbeidet allerede var godt i gang da dragehode tilfeldigvis ble oppdaget. Arbeidet med veitraseèr og boligenes beliggenhet var ganske spikret. Natur- og idrett har nå uttalt seg til saken på bakgrunn av denne fagrapport. Det er nå opp til Fornebuorganisasjonen og politikerne å ta dette videre.

Den viktigste lærdommen av det som til nå er fremkommet i de to prosjektene er at de naturfaglige undersøkelsene knyttet reguleringsplanens influensområde må komme på et tidlig stadium i prosessen. Byggets og infrastrukturens beliggenhet, byggeprosessen og konsekvensene knyttet til bruk av nærområder må vurderes som en del av tildelingen av byggeprosjektene.

5.5.2. Prioritering av lokaliteter

Alle de beskrevne lokalitetene i denne rapporten er viktige for å ivareta det biologiske mangfoldet i det undersøkte området. Noen lokaliteter er forholdsvis store og har dokumentert et sjelden og sterkt truet artsmangfold. Disse har ofte fått verdi som svært viktige (A verdi). Andre lokaliteter er svært små og har få dokumenterte arter som er rødlistet. Disse lokalitetene har fått verdi som viktige (B verdi) eller lokalt viktige (C verdi). De aller flest kriterier for verdisetting av en lokalitet står fast over tid (se kapittel om verdisetting, 1.2.1). Et viktig kriterium som kan variere over tid er forekomst av rødlistearter. En rødlisteart i høy rødlistekategori tilsier stor verdi, mens en art i lav rødlistekategori og tilsier lavere verdi. I desember 2006 kommer det en ny og oppdatert rødliste som tar utgangspunkt i et nytt kriteriesett (IUCN) og baserer seg på oppdaterte data for artenes forekomst, utbredelse og populasjonsendringer i forhold til de data som var tilgjengelige ved utarbeidelse av sist rødliste for 8-10 år siden (Direktoratet for Naturforvaltning 1999c). Verdisettingen for flere lokaliteter kan potensielt bli endret dersom registrerte arter kommer inn eller går ut av rødlista eller evt. går fra en rødlistekategori til en annen.

For forvaltningen kan en tredelt verdisetting gi en god pekepinn på hvilke områder som bør prioriteres i skjøtselssammenheng eller som bør beskyttes for mye ferdsel. I et område som Fornebu hvor utbyggingspresset er stort, kan det forekomme at bevaring av biologisk mangfold ikke er forenelig med andre målsettinger. Det er da viktig at det er de lavest verdisatte områdene som velges bort, og ikke de høyest verdisatte. Dersom en blir nødt til å

prioritere mellom ulike forekomster av dragehode, er det viktig å ta vare på de store og stabile populasjonene fremfor små og kanskje flyktige bestander. Det må også tas hensyn til hvilket utviklingspotensial arten har på stedet og evt. andre trusler populasjonen er utsatt for.

5.5.3. Overvåkning

Det er laget en egen rapport for overvåkning av de to reservatene som inkluderer overvåkning av både fugler, virvelløse dyr, vegetasjon, vannbalanse, forurensning og vannkvalitet (Reitan og Bendiksen 2003). Disse to områdene er sikret særskilt og tar opp i seg bare en del av den naturvariasjonen som finnes på Fornebu og Snarøya. Det er derfor ønskelig at det velges ut et sett med områder som samlet fanger opp mer av naturvariasjonen. Det må videre velges ut noen indikatorer som kan måle eventuelle forandringer på objektet som overvåkes.

Undersøkelsene må videre utføres på en måte som muliggjør at negative og positive kilder til påvirkning kan skilles fra hverandre.

Vi trenger sårt bedre kjennskap til verdiene knyttet til insektfaunaen i området. Kommunen bør bruke miljøet rundt Naturhuset og samarbeidende institusjoner for å forbedre denne kunnskapen.

5.5.4. Videre undersøkelser

Det antas nå at de aller fleste lokaliteter er registrert, men så lenge vi har verdisatt rike enger ned til ett dekar med verdi som viktig (B verdi) er det ikke utenkelig at det slike små rester kan dukke opp i vanskelig tilgjengelige hager, brattskrenter osv. Tom områder som helt konkret bør undersøkes og vurderes bedre er skogen mellom veien og lokalitet 482. Denne angir Røseng som en interessant rik sumpskog, men den ble dårlig undersøkt i 2005 og ikke tatt med i rapporten. De vestvendte brattsidene på Snarøya som vender mot Grimsøya er dårlig undersøkt og bør undersøkes bedre.

6. Faktaark for lokaliteter

Beskrivelsen under er hentet fra kommunens naturdatabase, Natur2000. Ytterligere detaljert informasjon om arter, litteratur og observatører finnes tilgjengelig der. Se vedlegg bakerst for funn av karplanter og rødlistearter og andre spesielle arter.

1 *Koksabukta*, Havstrand/ kyst, Brakkvannspoller, verdi Svært viktig, 92 dekar

Kommentar: Naturtypen for reservatet er angitt som brakkvannspoll, men her finnes en rekke ulike naturtyper i kantsonene mot fjorden. Området er et viktig viltområde. Viktig hekkeområde for rørsanger, sivspurv, m.fl. Viktig trekkområde for bla. stær og meiser. Viktig overvintringsområde for enkelte spurvefugl. 80 arter er funnet hekkende på hele Fornebu, ca. 230 observert (Andersen G., Bergan M. og Gylseth P. 1991, NOF/Oslo og Akershus 1998, KEF 1997).

Bendiksen har angitt brakkvannssumpen, strandvegetasjonen og kalktørrengene som svært viktige. Innslaget av kalkfuruskog er vurdert som middels verneverdig (Bendiksen 1994). Røsseng angir de nordvestre og sørvestre delene som de mest verneverdige for vegetasjonen i reservatet. Det mellomliggende arealet er sett på som mindre verneverdig (Røsseng 1996). Mangelfulle kunnskaper om insekter, men antatt entomologisk verdi er vurdert. Enkelte deler av strandlinjen og tørrengene har høy verneverdi, forøvrig middels verneverdi (Hansen & Hansen 1998). Mange av de rødlistede sommerfuglene som er kartlagt rundt Lilløyplassen har trolig noen av sine viktigste habitater innenfor reservatgrensene. Store viltverdier, trua vegetasjonstyper med et rikt planteliv og habitat for sjeldne sommerfugler tilser verdi som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Gammel sti/vei på fylling ut til halvøy bør fjernes for å minske tilgjengelighet, dette spesielt på bakgrunn av at områdene med rørskog har minsket kraftig. Skjrmingen av området bør opprettholdes. Det bør vurderes om noen av engarealene og strandengarealet bør slås en gang i året for å hindre gjengroing.

3 *Langoddeveien/ Snarøyveien*, Havstrand/ kyst, Kalkrike strandberg, verdi Svært viktig, 5 dekar

Kommentar: Lokaliteten er sist besøkt av Kjell Magne Olsen, Siste Sjanse i september 2006. Velutviklet tørrengflorasom er rik på dragehode på vestsiden av kollen. Lokaliteten er angitt med stor verneverdi på kartet til Røsseng, men er ikke beskrevet i Røsseng (1996). Rik flora i en truet vegetasjonstype som dekkerr et forholdsvis stort areal tilsier verdi som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det bør vurderes å slå de delene av engene som lar seg hevde. Lokaliteten bør holdes under oppsikt med tanke på økt ferdsel når bandybanen åpner.

13 *Holtekilen sør*, Havstrand/ kyst, Kalkrike strandberg, verdi Svært viktig, 11,2 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse siste oppdatert av Siste Sjanse nov. 2005. Lokaliteten er undersøkt av en rekke personer men beskrivelsen og avgrensningen som gis her er på bakgrunn av feltbefaring gjort av Terje Blindheim 31. august 2005.09.07. Lokaliteten er skilt ut fra tidligere lokalitet 13 (se kap. 1.5 i Blindheim (2005)).

Lokaliteten er et større område med kalkrik eng og kalkrike strandberg som strekker seg fra Oksenøyveien sør for nr. 71 ned til Holtekilen og videre nordøstover i den nordvendte skråningen langs kilen. På de bratteste partiene har lokaliteten mer preg av strandbergutforming og krattutforminger enn rein eng. Det er imidlertid mye av de samme artene som går igjen i alle disse naturtypeutformingene på denne lokaliteten. Området beliggende mellom de to forekomstene av dragehode skiller seg noe ut ved å ha større innslag av hjorterot, krattalant og ulike gressarter. Dette området står avmerket som dyrkamark på økonomisk kart og har nok at en noe annen anvendelse enn de øvrige arealene. Området har likevel klare kalkeng kvaliteter som gjør at det bør innlemmes i lokaliteten. Områdene lenger nedover mot liten bukt er preget av jordbearbeiding og påkjørte masser som har ført til en masseoppblomstring av kanadagullris, åkertistel og andre ugrasarter.

Typiske arter innenfor det avgrensede arealet er dragehode, krattalant, hjorterot, nakkebær, blodstorkenebb, gulmaure, hvitmaure, harekløver, bergmynte, fagerknoppurt, strandløk, smaltimotei, dunhavre, enghavre, knollmjørdurt, aksveronika, liljekonvall, skogkløver, markmalurt, nikkesmelle og kantkonvall. Dette er typiske arter for denne engtypen, som ofte er omtalt som kalktørrenger i Indre Oslofjord. Artslisten er langt fra utfyllende. Det ble sett spesielt etter arten dragehode og Områdene nærmest veien har en nesten rein bestand av dragehode, mens området med dragehode langs sjøen er tette til noe spredt. Dragehodeforekomstene i denne lokaliteten er trolig en av de aller største og tettete i Indre Oslofjord. Enga grenser i øst til forholdsvis ung linde- og hasselskog som trolig har overtatt mye av engarealene her.

Knyttet til dragehode er den sjeldne billearten dragehodeglansbille (*Meligethes norvegicus*) registrert på lokaliteten (Innsigelse og kommentarer fra NEF til planområde 7.3). Arten er oppført som direkte truet på den norske rødlisten (direktoratet for naturforvaltning 1998). Det finnes i tillegg registret en rekke andre sjeldne og rødlistede arter på lokaliteten. En oversikt over dette mangfoldet av insekter vil bli presentert i rapportform av Lars Ove Hanssen i løpet av høsten.

Vegetasjonstypen defineres som type G6 i Fremstad (1997). Tørr meget baserik eng i lavlandet, enghavre eng. I rapporten over trua vegetasjonstyper i Norge (Fremstad og Moen 2001) er undertypen knollmjørdurteng benyttet som en undertype av lavurtenger og er oppført som akutt truet der. Følgende er hentet fra denne rapporten: "Lavurteng (tørr rikeng i lavlandet). Vegetasjonstypen som helhet vurderes som sterkt truet (EN), for de fire utformingene gjelder: Dunhavreeng og boreal slåtteeeng (flekkgriøreeng) er sterkt truet (EN), mens knoppurteng og knollmjørdurteng er akutt truet (CR). Knollmjørdurteng Truethet: Akutt truet (CR). Finnes svært spredt på kalkstein i de varmeste områdene ved Oslofjorden. Karakteristiske arter er knollmjørdurt, smaltimotei og aksveronika (*Filipendula vulgaris*, *Phleum phleoides*, *Veronica spicata*). Underypen har stor likhet med Mellom-Europas kalktørrenger, og kan kanskje betraktes som et reliktsamfunn fra varmetiden".

Totalt sett har lokaliteten en rekke kvaliteter som er sjeldne i nasjonal sammenheng. Vegetasjonstypen er akutt truet og det er kartlagt direkte truede arter. Lokaliteten regnes derfor som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Tørre, grunnlendte enger med en tett matte av konkurransesterke arter vokser ikke igjen veldig fort, men på sikt vil skog og krattsamfunn ta over dersom de ikke skjøttes noe. I tillegg er fremmede arter som f. eks. kanadagullris en akutt trussel i dette området. Engene har trolig vært intensivt beitet gjennom lang tid og arealene bør slås eller beites i fremtiden om verdiene skal ivaretas. Kanadagullris bør slås også i omkringliggende områder for å hindre spredning inn i området. Tett skog som er med innenfor avgrensningen bør fjernes og holdes nede til engvegetasjon igjen har fått utviklet seg. Det er meget viktig at de intakte engarealene ikke bearbeides på noen måte. Plantemateriale må fjernes etter slått (Blindheim 2005).

14 Holtekilen nord, Skog, Rik edellauvskog, verdi Viktig, 8 dekar

Kommentar: Områdebeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse 18.11.99: Bratt sørvendt li med edelløvskog, småstier og noe eksponert berg. Skog ganske tett og skyggefull med mye naken jord. Nærings- og artsrik type. Kulturpåvirket ved at det tømmes hageavfall fra husene på oversiden. Skogen har middels verneverdi (Bendiksen 1994).

22 Munkebakken, Skog, Rik edellauvskog, verdi Svært viktig, 61 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert nov. 2005 av Siste Sjanse, hentet fra Bendiksen (1994) og Røseng (1996): Kalktørrenger, kalkfuruskog og edelløvskog har stor verneverdi, mens hagemarkskogen har middels verneverdi. Artsmangfoldet blandt karplanter er stort, næringskrevende planter. Skogområdene rundt Munkebakken inkludert tidligere og nåværende parkområder, har en rik og interessant soppflora. Det ble gjort funn av den såbare arten *Cortinarius caesiogriseus* (Bendiksen 1994). Totalt sett vurderes lokaliteten å nasjonal verdi (A verdi) pga. funn av rødlistearter og sjeldne vegetasjonstyper.

Skjøtsel og hensyn: Engene bør vurderes slått.

23 Fornebu brannstasjon, Skog, Rik edellauvskog, verdi Viktig, 5 dekar

Kommentar: Lokaliteten er tidligere beskrevet som mindre verneverdig av Bendiksen (1994) og Røseng (1996). Sist besøkt av Kjell Magne Olsen, Siste Sjanse i september 2006. Lokaliteten er desimert i forhold til tidligere avgrensning, men har fortsatt verdier knyttet til gammel grov eik (90 cm i diameter), tørrbakkeelementer og rik edelløvskog med lind, hassel, spisslønn og ask. Gamle eiketrær og kalkenger er viktige elementer for biologisk mangfold. Lokaliteten gis derfor verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Den store eika bør fristilles noe, kratt bør fjernes fra hele lokaliteten.

40 Roperneveien 17, Ferskvann/ våtmark, Dammer, verdi Svært viktig, 1 dekar

Kommentar: Områdebeskrivelse er siste oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006: Liten hagedam hvor det er påvist liten salamander (Rinden 1993). Viktig lokalitet sett i sammenheng med Hosledammen da det er muligheter for genutveksling mellom disse to dammene (Dolmen 1994). Under feltarbeid i 2006 ble det funnet en sårbar tegeart i dammen. Funn av to sårbare arter tilser verdi som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Se i Dolmen 1994 for forslag til skjøtsel som kan bedre forholdene for salamendere.

57 Smedtangen, Havstrand/ kyst, Kalkrike strandberg, verdi Svært viktig, 15 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert nov. 2005 av Siste Sjanse, hentet fra Bendiksen (1994) og Røseng (1996): Knaus/tørrengen har middels til stor verneverdi. Artsrik flora av varmekjære karplanter. Et bergkanus parti er sterkt dominert av fjellrapp. De sentrale partiene av området har stor verneverdi. Totalt 319 karplanter ble registrert noe som er et svært høyt antall for en lokalitet av denne størrelsen. Skjøtsel og kanalisering av ferdsel bør vurderes. Lokaliteten vurderes å være svært viktig (A verdi) for bevaring av biologisk mangfold.

Skjøtsel og hensyn: Området er mye brukt til soling og bading. Økt ferdsel er ikke ønskelig.

58 Koksabukta øst, Skog, Rik edellauvskog, verdi Viktig, 5 dekar

Kommentar: Lokaliteten er sist besøkt av Kjell Magne Olsen og Terje Blindheim, Siste Sjanse i september 2006. Lokaliteten er angitt tidligere i Bendiksen (1994) og Røseng (1996) og beskrevet som lite til middels verneverdig. Lokaliteten er todelt med en rygg i nord som er preget av rik kalktørreng og en sørvendt bakke som er skogkledd i vest og mer åpen i øst. De største verdiene er i dag knyttet til de rike engpartiene. Foruten et par grove eiker er alm-lindeskogen ung og uten helt spesielle kvaliteter. Det er imidlertid et hvist potensial for rødlistede markboende sopp knyttet til lind, eik og hassel. Lokaliteten gis verdi som viktig (B verdi) da arealet er forholdsvis stort og karplantefloraen er rik i en vegetasjonstype som er regnet som truet. Det er gjort funn av en rødlistet soppart.

61 Hosledammen, Ferskvann/ våtmark, Dammer, verdi Svært viktig, 10 dekar

Kommentar: Områdebeskrivelse inlagt av ILØ 27.04.99 Dammen ligger i et parkområde på SV -siden av Snarøya og eies av Snarøya vel. Dammen er omgitt av grasplener med stier og gamle, høye trær: mest bjørk, svartor og furu (figur finnes). I vest finnes også en del tettere undervegetasjon. En stor del av dammen ligger derfor skyggefullt til, og bladnedfall fra trærne kan være et problem for oksygenforholdene på botn. Vannkvaliteten er presentert i tabell. Bredden er fast mark med stein. Omkring parken er det villabebyggelse og veger.

Else M. Meidell/ Jæge Schmidt har fortalt at det tidligere, ca for 25 år siden, vrimlet av stor salamander i og rundt Hosledammen. På 90-tallet er så godt som ingen dyr observert. Bilene har tatt knekken på mange (Dolmen 1994).

Det er fremdeles en rik og verneverdig flora rundt tjernet, og verdien forsterkes ved at det nå er det eneste større, åpne vann på Fornebu (Røsseng 1996).

Et skyggefullt tjern i nærmest parkliknende løskogsholt. Tjernet mottar betydelige mengder løvnedfall fra trærne hvert år. Dyrelivet syntes artsrikt, men ingen sjeldne arter ble funnet. Stor og liten salamander er tidligere kjent fra tidligere, men ble ikke funnet ved denne undersøkelsen. Fuglelivet er også trolig spesielt (Bolghaug & Dolmen 1996).

En larve av liten salamander ble registrert i 1993. Tjernet ligger ca. en km fra Snarøya skole og er velegnet til undervisningsformål (Rinden og Eine 1993).

Skjøtsel og hensyn: Se Dolmen 1994 for ulike tiltak som kan gjennomføres for å bedre forholdene f. eks for salamandere. Røsseng 1996 foreslår å fjerne noen av svartorene og mener tjernet har godt av en opprensning.

65 Indre Hundsund, Skog, Rik edellauvskog, verdi Viktig, 5,4 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006: Lokaliteten er sist besøkt av Terje Blindheim, Siste Sjanse, i september 2006. Lokaliteten er avgrenset fra tidligere større område. Kolle med rik edelløvsog (kalklindskog) i sørvendt bakke ned mot fukteng og takrørskog. Lia er rik med mye blåveis og liljekonvall, men ellers ganske dårlig utviklet feltsjikt pga. lite lystilgang. Noe innslag av litt eldre trær av eik, bjørk, furu, ask, rogn, lønn og lind. Det finnes noe gadd og læger spredt, men det er generelt sett en ganske ung skog. Det går en sti gjennom lokaliteten i sør og det er en del gammel spor etter kalkraving.

Skjøtsel og hensyn: Partiene helt på toppen av kollene har enda preg av kalktørrengvegetasjon, men er rask gjenvoksende.

71 Oksenøya vest, Skog, Kalkskog, verdi Svært viktig, 56,3 dekar

Kommentar: Områdebeskrivelse siste oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006:

Mosaikkpreget kalkvegetasjon preger lokaliteten. Strandeng og eksponert havstrand inngår også i biotopen. 398 arter av karplanter er funnet, hvorav mange svært sjeldne. Området er per 2006 inne i verneplan for Indre Oslofjord (Fylkesmannen i Oslo og Akershus 2005).

Skog dekker mesteparten av arealet. Området utgjør ytterste del av Oksenøya som også i eldre tid synes å ha vært skogbruksareal, iallefall ytre deler. Både vegetasjonsbilde og skogstruktur indikerer imidlertid at arealet har blitt utnyttet, som overalt ellers på Fornebu. Strandvegetasjon og kalktørrenger er også godt representert i området. Kalktørrengene har middels til stor verneverdi, mens barskogen har middels verneverdi (vurderingen gjelder vegetasjonen) (Bendiksen 1994).

Røsseng angir at området har stor verneverdi på bakkgrunn av karplanter. Marinaens arealer har ingen til middels verneverdi. Det rikeste karplanteområdet på Fornebu, funnet ca. 400 arter, noe som må sies og være et meget høyt antall for et såpass lite område (Røsseng 1996, Often & Berg 1996, Often & Røsseng 1998). Trolig er store deler av området viktig habitat for de mange rødlistede sommerfuglene som er kartlagt på Lilløye i perioden 2002-2006. Sjeldne vegetasjonstyper, rik skog og engelementer og viktige insekthabitater tilser verdi som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Kanalisere ferdsel og øvrig bruk av området

115 Storøykilen. Havstrand/ kyst, Brakkvannspoller, verdi Svært viktig, 146 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006:

Våtmarksreservat. Formålet er å bevare viktig vegetasjon og dyreliv knyttet til områdene. Opprettet i 1992 (Skar 1993).

Komplekst område med bløtbunnsområder i fjorden og takrør- og fjæresalturtvegetasjon i overgang mot strandeng og kulturbetingede engsamfunn og kolle med kalktørreng. Noe skogpreg stedvis med enkelte grove edelløvtrær som lind og eik. Pollen og de fuktige vegetasjonstypene nærmest denne har et meget rikt fugleliv og er viktige hekkeområde for sivspurv og rørsanger. Det er et viktig overvintringsområde for flere arter av spurefugl og som rasteplass for flere fuglearter, f.eks. stær og meiser (Andersen m.fl. 1991).

Baklandet innenfor Storøykilen er meget rikt på planter. Brochmann registrerte 229 karplanter i Storøykilen i 1981, de fleste av disse er i den egentlige strandsonens bakkant, men innefor reservatet. Vår og tidlige sommerplanter ble ikke registrert. Det ble funnet flere (Brochmann 1981). De siste års (2002-2006) undersøkelser av sommerfugler rundt Lilløyplassen har vist at det finnes en rekke sjeldne og trua arter som er knyttet til ulike vertsplanter som finnes innenfor reservatgrensene. Det er skrevet svært mye om dette området for ytterlige lesning se (Hansen og Hansen 1998, Røsseng 1996, Bendiksen 1994, Reitan 1996, Reitan og Bendiksen 2003). Reservatet har totalt sett store verdier for en rekke artsgrupper og må verdsettes som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Kulturlandskapet i reservatet bør beholdes som åpen landskapstype, og det bør utarbeides en skjøtselsplan. slitasjeskapende aktiviteter må unngås, men arealet er et svært verdifullt opplevelsesområde. Kanaliseringen av ferdsel er viktig (Bendiksen 1994).

Økt ferdsel i de indre delene av strandsonen og tilstøtende enger i forbindelse med utbygging på Fornebu vil være ødeleggende for områdets entomologiske verdier (Hansen og Hansen 1998).

257 Rolfstangen, Havstrand/ kyst, Kalkrike strandberg, verdi Svært viktig, 30 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert nov. 2005 av Siste Sjanse: Området ble kartlagt for karplanter av Terje Blindheim og Kjell Magne Olsen 31. mai 2000. Området er en av de største gjenværende tørrbakkene i Bærum. Området er rikt på de karplanter som naturlig finnes på denne vegetasjonstypen i Indre Oslofjord. Området er utvilsomt også svært viktig for en rekke insketer som er knyttet til denne naturtypen. Lokalitetens størrelse, truet vegetasjonstype og stort artsmangfold av planter med potensielt tilhørende insektmangfold tilser verdi som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Området skjøtter seg selv med den ferdselen som finnes i dag. Området har nok tidligere vært beitet og det kan være bra å slå de øvre delene av biotopen som er mer engpreget enn de tørreste liene ned mot sjøen. Det bør vurderes å kanalisere ferdeselen dersom trykket på området blir mye større med de nye utbyggingene på Fornebu.

258 Langodden, Havstrand/ kyst, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 10 dekar

Kommentar: Områdebeskrivelse innlagt av TBL den 29.08.2000:

Området ble befart på kort tid av Terje Blindheim og Kjell Magne Olsen 2. juni 2000. Spredte kalktørrenger avbrutt av menneskelige inngrep. Videre utbygging vil hindre ødeleggelse av gjenstående rester. Tørrbergene inneholder et variert innslag av de sørlige og sørøstlige artene som er spesielle for disse områdene i Indre Oslofjord. Totalt sett en del areal med en i Norge truet vegetasjonstype tilser verdi som viktig (B verdi) til tross for en del påvirkning.

Skjøtsel og hensyn: Normal ferdsel er kun av det gode for at lokalitetene skal holdes åpne. Enkeltrær og kratt av løvtrær kan fjernes.

259 Fûrstveien, Kulturlandskap, Kalkrike enger, verdi Svært viktig, 2,7 dekar

Kommentar: Områdebeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006: Området ble undersøkt av Kjell Magne Olsen og Terje Blindheim 2. juni 2000 og av Terje Blindheim i september 2006. Frodig tørrbakke med innslag av en god del smaltimotei. Lite buskvegetasjon, men en del innslag av bjørk, furu og lønn i øvre deler av biotopen. Etter første gangs registrering er den vestlige delen av lokaliteten ødelagt ved at vegetasjondekket er skrappt vekk. Det gjenværende av lokaliteten utgjør i midlertid rester av gammel hevdet kalkeng og gis fortsatt verdi som svært viktig (A verdi). Det er viktig at område skjøttes i fremtiden.

Skjøtsel og hensyn: Engene er frodige og ville ha godt av og bli slått en gang i august annet eller tredje hvert år. Plantemateriale må fjernes etter at det er slått.

271 Ropern, Havstrand/ kyst, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 4 dekar

Kommentar: Områdebeskrivelse innlagt av TBL den 11.10.2000:

Området ble befart av Terje Blindheim og Kjell Magne Olsen 31. mai 2000. Restområder av tidligere sammenhengende kalkstrandberg med krevende tørrbakkearter. Mindre lokalitet med en del innslag av furu på noe frodigere mark. Se karplanteliste. Rik karplantevegetasjon tilhørende truet vegetasjonstype gir verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Området må ikke utbygges ytterligere.

272 Kongshavn vest, Havstrand/ kyst, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 1,7 dekar

Kommentar: Områdebeskrivelse innlagt av TBL den 11.10.2000:

Kalkstrandberg med blodtopp og andre arter fra det typiske oslofjordelementet. Liten lokalitet som antakelig vil klare seg godt dersom den ikke blir bebygd eller ferdselvaner blir endret hos de som bruker området. Rik karplantevegetasjon tilhørende truet vegetasjonstype gir verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Området må ikke bebygges. Turvei som går gjennom biotop må ikke flyttes.

273 Kongshavn, Havstrand/ kyst, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 5,7 dekar

Kommentar: Områdebeskrivelse innlagt av TBL den 11.10.2000:

Området ble observert på avstand av Terje Blindheim og Kjell Magne Olsen 2. juni 2000. Kalkrike strandberg/tørrbakker som ligger inne på private eiendommer. Til dels rike utforminger, men splittet opp av ulike bygninger og hageanlegg. Totalt sett en del areal med truet vegetasjonstype med stort potensial for å huse sjeldne og trua planter og tilhørende insektfauna., gir verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Områdene må ikke bebygges ytterligere. Det er gunstig med slått av engene og fjerning av for tett busk- og krattvegetasjon.

274 Lortbukta, Kulturlandskap, Parklandskap, verdi Viktig, 3,7 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006: Lokaliteten ble besøkt av Terje Blindheim og Kjell Magne Olsen 2. juni 2000. Komplekst område som består av en gammel grov allè i vest,

gammel grasmark med flere store og grove trær og en kalktørreng i sørøst. Grenser ned mot liten strand. Gamle husrester i biotopen. Variert område som innehar et rik planteliv og har potensiale til å huse et rikt inktliv og fungerer som viktig viltbiotop. Den sjeldne kvitfrytla ble funnet i grasenge mot veien. Den nordre delen av lokaliteten som ble avgrenset i 2000 er nå bebygd. Grensene er justert i forhold til dette i 2006. Gjenværende arealer vurderes som viktige for biologisk mangfold og gis verdi B (viktig).

Skjøtsel og hensyn: De gamle gressbakkene kan med fordel slått hvert eller annet hvert år. gresset må fjernes etter slått. Et gamelt gjerde langs allen bør fjernes.

275 Ropern øst, Havstrand/ kyst, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 2,1 dekar

Kommentar: Områdebeskrivelse innlagt av TBL den 15.10.2000: Området ble undersøkt av Terje Blindheim og Kjell Magne Olsen 2. juni 2000. Typisk, forholdsvis frodig, tørbakke med rik karplantevegetasjon. Se liste over karplanter. Lite område som er utsatt for tråkk, bygninger m.m. Lokaliteten er avmerket på kommunens viltkart. Rik karplantevegetasjon tilhørende truet vegetasjonstype gir verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Området ligger i have/park. Viktig å gjøre beboerne oppmerksomme på denne lille restflekken med frodig tørbakkevegetasjon.

321 Snarøya skole, Havstrand/ kyst, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 3 dekar

Kommentar: Lokaliteten er sist besøkt av Terje Blindheim, Siste Sjanse i september 2006: Lokalitet med typisk kalktørrengvegetasjon, men som er ganske fragmentert av veiskjæring, veien opp til Snarøya skole og uteområde til skolen. Til tross for mye påvirkning er de gjenværende restene fine og bør være viktige også i undervisningssammenheng. Totalt sett en del partier med truet vegetasjonstype med rik karplanteflora gir verdi som viktig (B verdi).

Lokaliteten er viktig for varmekjære sørlige planter som kun finnes rundt indre Oslofjord.

Skjøtsel og hensyn: Kratt som kommer opp langs veien kan med fordel ryddes bort.

479 Naturhuset N, Kulturlandskap, Kalkrike enger, verdi Svært viktig, 8.2 dekar

Kommentar: Lokalitetsinformasjon under er hentet fra Blindheim (2005):

Dragehodeforekomstene på lokaliteten er dokumentert av Torbjørn Endal i naturvernforbundet i Bærum sommeren 2005 (kommentarer til reg. arbeid fra NNV Bærum). Disse forekomstene ble gått opp 31. august 2005 og en helhetlig avgrensning av naturtypen kalkrike enger ble foretatt. Utbredelsen av dragehode og naturtypens avgrensning kan sees på kart side 17. Det er ikke registrert noen naturtypelokalitet her tidligere og er trolig heller ikke omtalt av tidligere forfattere som har beskrevet de botaniske kvalitetene på Lilleøya.

Lokaliteten består av åpen kalkrik eng rundt de øvre delene av lav rygg som går mellom vei på marinaen i nord og veien inn til naturhuset i sør. På disse engene er det utpreget kalkeng med typiske arter som aksveronika, knollmjørdurt, hjorterot, smaltimotei, bakkemynte, bergmynte, harekløver og til sammen en stor og fire mindre populasjoner med dragehode (avmerket på kart side 17). Enga har et noe annet preg enn lokalitet nr. 13. Det kan være jordsmonnet som er noe annerledes og lokaliteten er mer sørlig eksponert. Det har også vært større aktivitet i dette området. Den sørlige delen grenser mot arealer som tidligere er brukt under gartneridriften. Her er det store mengder ugress med bl. a. mye kanadagullris som har spredt seg mye på hele Lilleøya. Det er tilkjørt masser på en rekke steder og det har vært mye kjøring på enga (Horetrafikk frem til 2002). Gamle rester av hus og ymse annet har ført til at engastedvis er noe ødelagt.

Knyttet til dragehode er den sjeldne billearten dragehodeglansbille (*Meligethes norvegicus*) registrert på lokaliteten (Lars Ove Hanssen pers. med). Arten er oppført som direkte truet på den norske rødlisten (direktoratet for naturforvaltning 1998). Det finnes i tillegg registret en rekke andre sjeldne og rødlistede arter på lokaliteten. En oversikt over dette mangfoldet av insekter vil bli presentert i rapportform av Lars Ove Hanssen i løpet av høsten 2005. Herbariets sommerfugldatabase i Oslo viser at det er fanget en rekke rødlistede arter i årene 2002-2005 som er knyttet til næringsplanter som finnes på lokaliteten.

Vegetasjonstypen er definert som type G6 i Fremstad (1997). Tørr meget baserik eng i lavlandet, enghavre eng. I rapporten over trua vegetasjonstyper i Norge (Fremstad og Moen 2001) er undertypen knollmjørdurteng benyttet som en undertype av lavurtenger og er oppført som akutt truet der. Følgende er hentet fra denne rapporten: "Lavurteng (tørr rikeng i lavlandet). Vegetasjonstypen som helhet vurderes som sterkt truet (EN), for de fire utformingene gjelder: Dunhavreeng og boreal slåtteeng (flekkgriøreng) er sterkt truet (EN), mens knoppurteng og knollmjørdurteng er akutt truet (CR). Knollmjørdurteng Truethet: Akutt truet (CR). Finnes svært spredt på kalkstein i de varmeste områdene ved Oslofjorden. Karakteristiske arter er knollmjørdurt, smaltimotei og aksveronika (*Filipendula vulgaris*, *Phleum phleoides*, *Veronica spicata*). Underypen har stor likhet med Mellom-Europas kalktørrenger, og kan kanskje betraktes som et reliktsamfunn fra varmetiden".

Totalt sett har lokaliteten en rekke kvaliteter som er sjeldne i nasjonal sammenheng. Vegetasjonstypen er akutt truet og det er kartlagt direkte truede arter. Lokaliteten regnes derfor som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: Skjøtsel og hensyn:

Tørre, grunnlendte enger med en tett matte av konkurransesterke arter vokser ikke igjen veldig fort, men på sikt vil skog og krattsamfunn ta over dersom de ikke skjottes noe. I tillegg er fremmede arter som f. eks. kanadagullris en akutt trussel i dette området. Engene har trolig vært intensivt beitet gjennom lang tid og

arealene bør slås eller beites i fremtiden om verdiene skal ivaretas. Kanadagullris bør slås også i omkringliggende områder for å hindre spredning inn i området. Tett skog som er med innenfor avgrensningen (mot marinaen) bør fjernes og holdes nede til engvegetasjon igjen har fått utviklet seg. Dersom enga ryddes vil det være mulig å slå denne lokaliteten maskinelt. Det er meget viktig at de intakte engarealene ikke bearbeides på noen måte. Plantemateriale må fjernes etter slått (Blindheim 2005).

480 Holtekilen indre, Kyst og havstrand, Strandeng og strandsump, verdi Lokalt viktig, 31.1 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert nov. 2005, hentet fra Blindheim (2005): Lokaliteten er registrert av Terje Blindheim 31. aug. 2005. Større strandeng, strandsump og brakkvannspoll innerst i Holtekilen hvor de indre delene nå er fullstendig gjenvokst med takrør. Lokaliteten er kun avgrenset og registrert på avstand, men antas å være fattig på karplanter knyttet til skjøttet strandeng. Fra tidligere (Holtekilen pr. Lysaker, 1917.0808, Nordhagen, Rolf (O-V7681)) er det kjent Dvergsivaks (ELEOCHARIS PARVULA) (DC) fra dette området. Da denne arten ofte er knyttet til mudderflatene på grunt vann og ikke til enga er det en hvis mulighet for arten kan være her. Den rødlistede arten Bakkellundmose (BRACHYTHECIUM CAMPESTRE) (DM) er også kjent her fra tidligere (Fornebo, ved bunden af Holtekilen, 1890.10.26, Kaalaas, B. (BG-B6682)). Dette er opplysninger hentet fra herbariet i Oslo. Lokaliteten har noe fremtidspotensial dersom den blir skjøttet og strandengvegetasjonen gjenvinnes. Hevdede strandenger er i ferd med å bli en sjelden naturtype i Indre Oslofjord og dermed også de artene som er knyttet til typen. I dette området har man en god mulighet til restaurere et større areal med strandeng og strandsump. Verdien vurderes som lokal (C verdi) per 2005.

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bør skjøttes ved slått eller gjerdes inne for og beites.

481 Norske Skog N, Kulturlandskap, Artsrike veikanter, verdi Viktig, 3.1 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse hentet fra Blindheim (2005): Artsrike veikanter som utgjør restene av de kalkrike strandbergene som er delt i to av Oksenøyveien. Vegetasjonen ligner den opprinnelige vegetasjonen med innslag av blodstorkenebb, aksveronika og knollmjørdurt m. fl.

I følge DN håndbok 13-1999 er alle lokaliteter som ligger i fragmenterte miljøer og intensivt drevne jordbruksormåder, der de tradisjonelle slåtteeingene har forsvunnet å regne som viktige (B verdi). Vegetasjonen i lokaliteten må sies å være rester med tanke på den tidligere utbredelsen på Fornebu og i Indre Oslofjord.

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bør skjøttes ved kantslått. En del kratt og busker bør fjernes. Alt plantemateriale som slås skal ryddes vekk (Blindheim 2005).

482 Holtekilen SØ, Kulturlandskap, Kalkrike enger, verdi Viktig, 9 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert nov. 2005 av Siste Sjanse, hentet fra Blindheim (2005): Lokaliteten er registrert av Terje Blindheim 31. aug. 2005. Artsrike kalkenger, kalkrike strandberg og kantkratt. Mye av den samme utformingen som lokalitet 13 men mangler dragehode og har mindre forekomster av en del andre arter. Noe mer gjenvokst med skog og kratt.

I mangel av dragehode og kjente rødlisteforekomster gis lokaliteten B verdi og ikke A verdi. Det er imidlertid rimelig sannsynlig at det er knyttet en rekke sjeldne insekter og trolig også markboende sopp til lokaliteten. Verdien bør derfor vurderes på nytt når ytterligere informasjon tilkommer. Forholdsvis store deler av lokaliteten faller inn under lågurteng på rik grunn som er en truet vegetasjonstype.

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bør skjøttes ved slått eller beite. Skog og kratt bør ryddes (Blindheim 2005).

483 Portnerboligen NØ, Kulturlandskap, Kalkrike enger, verdi Lokalt viktig, 1.1 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert nov. 2005 av Siste Sjanse, hentet fra Blindheim (2005): Lokaliteten er registrert av Terje Blindheim 31. aug. 2005. Liten kalkrik eng på gjenstående kalkrygg. Hjorterot og knollmjørdurt er typiske arter. Skogen er i ferd med å vokse igjen lokaliteten. Det er en ruin midt i området. Verdien vurderes til å være lokal (C verdi) pga. liten størrelse og noe påvirkning, samt gjenvokst.

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bør skjøttes ved slått. En del skog, kratt og busker bør fjernes rundt hele. All trevegetasjon mot vei bør fjernes. Alt plantemateriale som slås skal ryddes vekk (Blindheim 2005).

484 Norske Skog NØ, Kyst og havstrand, Strandeng og strandsump, verdi Lokalt viktig, 1.5 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert nov. 2005, hentet fra Blindheim (2005): Lokaliteten er registrert av Terje Blindheim 31. aug. 2005. Liten strandeng som nå er fullstendig gjenvokst med takrør. Det er ikke kjent noen botaniske verdier knyttet til lokaliteten, men kan ha en viss betydning for spurvefugler knyttet til slike miljøer. Lokaliteten har noe fremtidspotensial dersom den blir skjøttet og strandengvegetasjonen gjenvinnes. Hevdede strandenger er i ferd med å bli en sjelden naturtype i Indre Oslofjord og dermed også de artene som er knyttet til typen. Mangel på hevd, lite areal, samt at ingen spesielle arter er dokumentert tilsier lokal verdi (C verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bør skjøttes ved slått. Områdene rundt bør også slås i denne sammenheng (Blindheim 2005)

500 Strømstangveien 9 I, Ferskvann/våtmark, Dammer, verdi Svært viktig, 0.6 dekar

Kommentar: Lokaliteten ble besøkt av Kjell Magne Olsen september 2006. Stort sette vegetasjonsløs hagedam med en liten øy hvor det er noe vegetasjon rundt. Det ble gjort funn av en sjelden vannkalvart, dronningstarr og liten salamander. Lokaliteten får derfor verdi som svært viktig (A verdi).

501 Strømstangveien 7-9, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Svært viktig, 8.8 dekar

Kommentar: Registrert av Kjell Magne Olsen og Terje Blindheim, Siste Sjanse i september 2006. Kalktørreng med rik vegetasjon typisk for dette plantesammfunnet. Sørvendt langstrakt lokalitet som er 350 meter lang og 40 meter på det breieste. I tillegg til karplanter ble den rødlistede arten liten lakrismjeltsekkemøll funnet på blader av lakrismjelt.

Skjøtsel og hensyn: I øst er det mye syrin som fortrenger naturlig vegetasjon. Sør for husene er det mye kjempestikle, pryddveronika, gravbergknapp og en forvillet hagenellik. Alle disse artene bør hindres i å få en videre utbredelse. Syrinen bør reduseres betydelig.

502 Borgenhaug I, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 0.9 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006. Lokaliteten besøkt av Kjell Magne Olsen, Siste Sjanse, i september 2006. Liten kalkkulle og kalkrik eng med typiske karplantearter. Inntil området står en del kanadagullris, som på sikt kan true stedegen flora. Inne i området er det anlagt grillsted med stoler og peis, samt flaggstang. Både dette og annen ferdsel påfører området en del slitasje. Området inneholder en sjelden og truet vegetasjonstype, men er lite og en del påvirket. Det gis derfor verdi som viktig (B verdi). Potensialet for at sjeldne sommerfugler er knyttet til lokaliteten vurderes som stort.

Skjøtsel og hensyn: Kanadagullris bør bekjempes for å unngå spredning inn i engarealene.

503 Borgenhaug, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 0.5 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006. Lokaliteten besøkt av Kjell Magne Olsen, Siste Sjanse, i september 2006: Liten kalkkulle med typiske kalkkrevende tørrbergarter. De to innførte snegleartene vinbergsnegl og iberiasnegl finnes i området. Noe ferdsel gjennom området på grunn av utenfoliggende brygger. Området inneholder en sjelden og truet vegetasjonstype, men er lite og en del påvirket. Det gis derfor verdi som viktig (B verdi). Potensialet for at sjeldne sommerfugler er knyttet til lokaliteten vurderes som stort.

504 Snarøyveien 106-108, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 3.4 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006. Registrert av Kjell Magne Olsen og Terje Blindheim i september 2006: Hage hvor de rike kalktørrengene er bevart i stor grad. Engene strekker seg over flere eindommer og utgjør totalt sett en del areal. De fleste typiske artene for denne truede vegetasjonstypen finnes her, men dragehode ble ikke registret. Lokaliteten er en del påvirket av fremmede arter, men gis likevel verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det er positiv om de frodigste engarealene slås en gang i året og at plantematerialet fjernes. Deler av engene er ganske påvirket og delvis utkonkurrert av gravbergknapp og sibirbergknapp. Det er positivt om disse artene blir bekjempet.

505 Snarøyveien 122, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Lokalt viktig, 0.8 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006. Registrert av Terje Blindheim i september 2006: Lite restområde med rik kalktørreng som nå begynner å vokse igjen med skog. Kalkengrestene

har typiske utforming. En del innslag av lind i skrentene. Pga. av lite areal og noe gjenvoksnings er lokaliteten gitt lokal verdi (C verdi) på tross av at vegetasjonstypen er truet.

Skjøtsel og hensyn: Området bør åpnes en del og engene bør slås om mulig.

506 Sundbukta, Kulturlandskap, Kalkrike enger, verdi Viktig, 4.5 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert i nov. 2006. Lokaliteten ble siste undersøkt av Blindheim og Olsen i september 2006: Kolleparti med rik kalkengflora som hovedtype, men deler av arealet har preg av å være kalkfuruskog som er rik med mye blåveis. I sørvendt brattskrent innslag av hasselkratt og rik edelløvsog og nedenfor denne igjen et mindre areal med rik eng. Lokaliteten har ikke blitt begygd fordi området har vært en del av innflygningstraseen til Fornebu lufthavn, men før dette har det vært et mindre hus på toppen av kollen. Her vokser det en del typiske hageplanter i dag som det er ønskelig at blir fjernet. Rik kalkeng og kalkskog i et lite, men forholdsvis variert område tilsier verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Engarealene bør slås en gang i året og plantemateriale fjernes. Tett og krattskog og buskvegetasjon bør fjernes. En del fremmede arter knyttet til gammel bosted på toppen bør vurderes fjernet..

507 Dokkskjæret N, Kyst og havstrand, Strandeng og strandsump, verdi Viktig, 1.1 dekar

Kommentar: Lokaliteten utgjør en smal brem med intakt fukteng vegetasjon avbrutt av enkelte grusstrender og fjellknauser og ble sist besøkt av Kjell Magne Olsen, Siste Sjanse i september 2006. Viktig lokalitet for dverggyllen som ble funnet gjennom hele lokaliteten, men de tetteste populasjonene ble funnet i vest hvor det er mange hundre eksemplarer. Det ble ikke kartlagt noen andre spesielle arter. Vegetasjonen på lokaliteten blir holdt nede av ender og gjess. Viktig lokalitet for rødlisteart i sterk tilbakegang tilsier verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det er positivt om engene innenfor det avgrensede området blir hevdet med slått i midten av august.

508 Dokkskjæret NØ, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 0.3 dekar

Kommentar: Registrert sist av Kjell Magne Olsen i september 2006. Lite område med kalktørring som vokser i sprekker i fjellet. Lokaliteten huser en mindre populasjon med den fredete arten dragehode. Funn av dragehode og flere andre arter typisk for denne vegetasjonstypen tilsier verdi som viktig (B verdi) selv om arealet er lite og sterkt påvirket av menneskelig aktivitet.

509 Dokkskjæret NV, Kyst og havstrand, Strandeng og strandsump, verdi Viktig, 0.1 dekar

Kommentar: Lokaliteten ble registrert av Kjell Magne Olsen i september 2006. Lite strandengområde hvor det ble gjort funn av rødlistearten dverggyllen (DC) som har vært i sterk tilbakegang i Indre Oslofjord de siste tiårene grunnet gjengroing. Lokaliteten er preget av brygger. Dverggyllen dekker et område på ca. 2x2 meter. Funn av rødlisteart i sterk tilbakegang tilsier verdi som viktig (B verdi) til tross for lite areal og en del forstyrrelser. Lokaliteten beites trolig noe av ender og gjess.

Skjøtsel og hensyn: Det er positivt om engene innenfor det avgrensede området blir hevdet med slått i midten av august.

510 Svaneveien 16, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 1.2 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006. Registrert av Terje Blindheim i september 2006: Liten, men velutklet kalktørring på toppen av bratte klipper ned mot sjøen. Typisk artsinventar med bl. a. knollmjørdurt og aksveronika. Truet vegetasjonstype i som har vært i sterk tilbakegang tilsier verdi som viktig (B verdi) da arealet er forholdsvis lite.

Skjøtsel og hensyn: Det bør ryddes litt busker og kratt.

511 Bergheimveien, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Lokalt viktig, 2.1 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006: Lokalitet ble befart 4. september 2006 av Blindheim og Olsen. Gjenværende kolle mellom hus hvor kalkengvegetasjonen fortsatt er rimelig intakt. Området gror noe igjen, men de midtre delene er forholdsvis intakte. Vurderes å ha lokal verdi (C verdi) per 2006.

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten bør skjøttes med hensikt på å åpne opp og få mer lys ned på engene. Krattskog og busker bør fjernes Store furuer kan stå. Det er en kompost i midtre del og her brer kanadagullris seg.

Kanadagullrisen bør bekjempes og komposten bør legges i bingje. I øst mot veien er det plantet inn en del hageurter som ikke bør få spre seg inn i lokaliteten.

512 Bergheimveien 10, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Lokalt viktig, 1.2 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006. Lokalitet ble befart 4. september 2006 av Blindheim og Olsen. Mindre områder med rester av kalkrik engvegetasjon inne i tett utbygd område. Den sørlige delen begynner å vokse mye igjen, mens den nordre delen er mer åpen og brukt som lekeområde.

Skjøtsel og hensyn: Området bør ryddes for kratt og enkelte trær som skygger mye. Deler av engene kan med fordel slås hvert år eller annet hvert år.

513 Rolfstangveien 10, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 2.3 dekar

Kommentar: Lokaliteten er sist besøkt av Kjell Magne Olsen, Siste Sjanse i september 2006. Lokaliteten utgjør sørvendt bakke fra hus og ned mot vei. Typisk kalktørreng som er en truet vegetasjonstype. Det finnes en rekke typiske arter for dette plantesamfunnet representert. Vegetasjonen er fint utformet og av en hvis størrelse. Den gis derfor verdi som viktig (B verdi).

Skjøtsel og hensyn: Positivt med slått i midten av august. Gjerde i sør for å unngå slitasje fra parkering av biler.

514 Rolfstangveien 7, Kulturlandskap, Kalkrike enger, verdi Viktig, 1.8 dekar

Kommentar: Registrert av Kjell Magne Olsen og Terje Blindheim, Siste Sjanse i september 2006. Liten kolle med engrester og til dels plen. Forekomst av en del typiske kalkengarter. Lokaliteten gis verdi som viktig (B) da den er av en hvis størrelse og kvalitet.

Skjøtsel og hensyn: Intakte engpartier/plen bør slås i midten av august. Plantemateriale bør fjernes etter slått. Det bør ryddes så det kommer optimalt med lys ned på enga.

515 Haldenskogveien 6, Skog, Rik edellauvskog, verdi Lokalt viktig, 2.1 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006. Lokalitet ble befart 4. september 2006 av Blindheim. Variert blandingsskog med elementer av rik edelløvsskog, kalkrik eng med knollmjøddurt, rik sumpskog med mye svartor og hegg. Noe død ved, men skogen er generelt ung og uten gamle trær og død ved. Viktig rest av skog i dette område som nesten ikke har skogrester av denne typen igjen. Påvirkning og størrelse tilsier lokal verdi (C verdi).

Skjøtsel og hensyn: Området bør i størst mulig grad få utvikle seg fritt. Dette gjelder særlig midtre område med rik sumpskog. Gamle trær bør bevares, mens yngre krattskog kan åpnes noe.

516 Rolfstangveien 5, Skog, Rik edellauvskog, verdi Viktig, 5.4 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006. Lokalitet ble befart 4. september 2006 av Blindheim. Rik alm-lindskog på gjenstående kalkrygg. Dominerende treslag er lind, bjørk og furu, men det er også noe hassel, rogn og gran. Vegetasjonen er rik med mye blåveis og liljekonvall og partier med åpen engvegetasjon av tørrengtypen. Skogen er forholdsvis ung, uten gamle trær og død ved. Skogen er ganske åpen og det er lite kratt. Rike edelløvsogger er viktige for biologisk mangfold og denne skogtypen med lind og hassel har vist seg å inneholde et stort antall rødlistearter i denne regionen. Lokaliteten gis derfor verdi som viktig (B verdi) til tross for lite areal. Det er per 2006 ikke kartlagt noen rødlistede eller andre sjeldne arter på lokaliteten.

Skjøtsel og hensyn: Skogen bør overtes til fri utvikling. Ingen større behov for skjøtsel i den nærmeste fremtid. Det bør unngås å dumpe kompost i den vestre delen da dette medfører spredning av fremmede arter inn i skogen.

517 Langoddveien 6, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 0.4 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006: Lokaliteten er sist besøkt av Terje Blindheim, Siste Sjanse, i september 2006. Liten gjenværende kolle med tørrengvegetasjon. Området inneholder bl. a. en del dragehode som vokser spredt på det meste av toppartiet. Noe påvirket av masseforflytninger mot tennisbanen. Det bør ryddes opp her og legges til rette for at kalkenga kan ekspandere noe.

Skjøtsel og hensyn: Det bør vurderes å restaurere noe areal ned mot tennisbanen hvor det har vært en del påvirkning. Ved veibygging over lokalitet 519 bør det vurderes å bruke noe av vegetasjonen herfra som restaureringsmateriale.

518 Langoddveien 8, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 0.3 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006: Lokaliteten er sist besøkt av Terje Blindheim, Siste Sjanse, i september 2006. Liten gjenværende kolle med tørrengvegetasjon. Området inneholder bl. a. en del dragehode som vokser på et lite parti rett vest for flaggstand. Enga strekker seg ned mot vei/parkering, men det nedre området har noe preg av å være plen, dog med enkelte kalkarter representert. Funn av dragehode tilsier verdi som viktig (B verdi) til tross for lite areal.

Skjøtsel og hensyn: Engarealet ned mot veien behandles som gressplen i dag. Det bør gjøres et forsøk med å slå denne bare en gang i slutten av august for å få undersøkt verdiene i denne delen av enga. Det er bla. a. mye aksveronika i "plenen".

519 Langoddeveien 7 V, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Viktig, 0.8 dekar

Kommentar: Lokaliteten er sist besøkt av Kjell Magne Olsen og Terje Blindheim, Siste Sjanse, i september 2006. Forholdsvis smal og langstrakt rest av tørrbakkevegetasjon som går langs hovedveien. Forholdsvis tett med dragehode og andre arter typiske for denne artsrike og truede vegetasjonstypen. Funn av dragehode og områdets potensielle for å huse sjeldne insekter tilsier verdi som viktig (B verdi). Se Blindheim og Olsen (2006) for en diskusjon rundt konsekvenser av veibygging.

Skjøtsel og hensyn: Trar og buskas mot veien bør fjernes for å få mer lye inn på enga. Ved utbygging av vei over lokaliteten må evt. skjøtselstiltak og avbøtende tiltak vurderes, se Blindheim og Olsen (2006).

520 Sandholmen NV, Kyst og havstrand, Strandeng og strandsump, verdi Viktig, 28 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert nov. 2006 av Siste Sjanse. Lokaliteten ble sist undersøkt av Terje Blindheim september 2006. Lokaliteten er forholdsvis variert med typisk strandeng i partiene langs Hundsundet. Her er salturt-saltbendeleng vanlig. I de indre områdene i nord og sør på innsiden av engene dominerer tårkrøskogen helt og artsmangfoldet er ganske fattig. I et mellomparti der hvor veien går ut til det ytre partiet er det langt mer artsrik vegetasjon med funn av de to rødlistede artene sprørarve og dronningstarr (Røseng 1996). Lokaliteten har trolig vært hevdet med beite tidligere og bærer nå preg av gjengroing.

Skjøtsel og hensyn: Det bør vurderes beite eller slått av strandenga mot hundsundet og hvert deler av tårkrøskogen bør kunne tilbakeføres til eng.

521 Langoddeveien S, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Svært viktig, 6.3 dekar

Kommentar: Lokalitetsbeskrivelse sist oppdatert av Siste Sjanse nov. 2006. Lokaliteten sist besøkt av Terje Blindheim i september 2006. Meget artsrik kalktørreng som strekker seg i et smalt belte på toppen av kalkrygg. Avgrenses med glidende overgang mot skog i nord og strandeng i sør. To til tre populasjoner av dragehode hvor en er forholdsvis stor. Det er kartlagt to sjeldne skorpelav som vokser på det kalkrike berget på lokaliteten. Større areal med kalktørreng som er en truet vegetasjonstype, funn av dragehode og sjelden skorpelavflora tilsier verdi som svært viktig (A verdi).

Skjøtsel og hensyn: De delene av lokaliteten som har et klart engpreg og som er så flatt at det kan hevdes bør hevdes med slått. Det bør ryddes litt kratt mot nord hvor skoge er i ferd med å bre seg ut over engarealene.

522 Snarøyveien 63, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Lokalt viktig, 1.3 dekar

Kommentar: Lokaliteten er sist besøkt av Terje Blindheim, Siste Sjanse i september 2006. Lokaliteten er angitt tidligere i Bendiksen (1994) og Røseng (1996) og beskrevet som lite verneverdig. Lokaliteten inneholder mindre fragmenter med rike kalktørrengrester og yngre edelløvskog med mye lind. Lokaliteten har vært mer åpen tidligere og trenger skjøtsel for å forbedre kvalitetene knyttet til rik engvegetasjon. Påvirkning, størrelse og gjengroing tilsier lokal verdi (C verdi).

Skjøtsel og hensyn: Det bør ryddes krattskog for å få frem mer engvegetasjon. Noe eldre lindetrær bør få stå igjen.

523 Snarøyveien 36 S, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Lokalt viktig, 1.1 dekar

Kommentar: Lokaliteten er sist besøkt av Kjell Magne Olsen, Siste Sjanse i september 2006. Lokaliteten er angitt tidligere i Bendiksen (1994) og Røseng (1996) og beskrevet som lite verneverdig. Lokaliteten inneholder imidlertid arter som er knyttet til en truet vegetasjonstype og det finnes en rekke typiske arter for dette plantesamfunnet. Lokaliteten er liten og påvirket av fremmede arter og til dels fyllinger (masseuttak). Den gis derfor lokal verdi (C verdi).

Skjøtsel og hensyn: Lokaliteten inneholder en del fremmede arter som det bør sette inn tiltak for å få fjernet. Dette gjelder filterarve, gravbergknapp, syrin, blåhegg og diverse mispler.

524 Snarøyveien 52, Kyst og havstrand, Kalkrike strandberg, verdi Lokalt viktig, 0.6 dekar

Kommentar: Lokaliteten er sist besøkt av Kjell Magne Olsen, Siste Sjanse i september 2006. Lokaliteten er angitt tidligere i Bendiksen (1994) og Røseng (1996) og beskrevet som lite verneverdig. Lokaliteten inneholder imidlertid arter som er knyttet til en truet vegetasjonstype og det finnes en rekke typiske arter for dette plantesamfunnet. Lokaliteten er liten og påvirket av fremmede arter og til dels fyllinger (masseuttak). Den gis derfor lokal verdi (C verdi).

525 Telenor dammen, Ferskvann/våtmark, Dammer, verdi Svært viktig, 1 dekar

Kommentar: Gammel dam som nå har fått ny utforming etter utbygging av Telenor. Frodig i partier med typiske vannkantsamfunn av bred dunkjevle, vassgro og flaskestarr som dominerende arter. Dammen er ca. 1 meter dyp, noen steder opp til 2 meter. klart fint vann. Det er registrert tre rødlistede arter i dammen. Dette er liten salamander og to ferskvannstilknyttede insektarter. Funn av flere rødlistede arter og dammers generelle sjeldenhet tilsier verdi som svært viktig (A verdi).

526 Langoddveien 88 Ø, Ferskvann/våtmark, Dammer, verdi Viktig, 0.4 dekar

Kommentar: Lokaliteten ble kartlagt av Kjell Magne Olsen i september 2006. Liten bueformet dam inne i tett takrørskog. Inntil 30 cm dyp og i ferd med å gro helt igjen. Det ble funnet en rødlistet vannkalv i dammen den gis derfor verdi som viktig (B verdi). Det ble funnet noen flere mindre vanlige billearter i og ved dammen, se Blindheim og Olsen 2006.

Skjøtsel og hensyn: Det bør vurderes å fjerne takrør og grave deler av dammen noe dypere. Dersom det ikke gjøres noe vil dette elementet være borte i løpet av få år.

527 Strømstangveien 9 II, Ferskvann/våtmark, Dammer, verdi Lokalt viktig, 0.2 dekar

Kommentar: Lokaliteten ble kartlagt av Kjell Magne Olsen i september 2006. Liten hagedam som er nesten helt vegetasjonsløs og med oksygenfrie bunnforhold. Grunn dam med noe sverlilje i kanten. Dammen har kun lokal verdi (C verdi).

Skjøtsel og hensyn:

7. Kilder

- Andersen, G. S., Bergan, M. og Gylseth, P. 1991. Fuglelivet på Fornebo fram til og med 1989. Toppsykkern supplement:1-163.
- Bendiksen, E. 1994. Botaniske undersøkelser på Fornebu. Vurdering av naturområder i forbindelse med endret arealbruk. NINA, Oslo.
- Bjøreke, K. og Hansen, L. O. 2003. Botaniske og entomologiske vurderinger i tilknytning til reguleringsplan for Østre vei – Storengvei på Nesøya, Asker kommune, Akershus. Notat.
- Blindheim, T. 2005. Kartlegging av biologiske verdier i planområde 7.3 og 14 på Oksenøya-Lilleøya på Fornebu, Bærum kommune. 2005-10, Siste Sjanse.
- Brochmann, C. 1981. Botanisk rapport fra Storøykilen og Koksa, Fornebu., Fylkesmannen i Oslo og Akershus. Bærum kommune. 1994. Forstudie av verneinteresser på Fornebu. Historisk utvikling, kulturminner, naturverdier, rekreasjonsverdier. Bygnings- og reguleringsvesenet / Park- og idrettsvesenet.
- Bærum kommune. 1999. Etterbruk av Fornebu, miljøoppfølgingsprogram (MOP). Bærum kommune, Bolig- og eiendomsetaten i Oslo kommune og Statsbygg.
- Bærum kommune. 2003. Veileder for miljøriktig prosjektering og bygging på Fornebu. Bærum kommune.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999a. Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold. Direktoratet for naturforvaltning, Trondheim.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999b. Kommunenes kartlegging av biologisk mangfold. Forekomster av lokal verdi - hvordan registrere? Page 3.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1999c. Nasjonal rødliste for truede arter i Norge 1998. DN-rapport 1999-3.
- Endrestøl, A., Gammelmø, Ø., Hanssen, L. O., et al. 2005. Registrering og overvåking av utvalgte insekter i Oslo kommune 2005. Norsk Insekt Senter, Oslo.
- Holtan, I., Blindheim, T., Friis, H., et al. 2005. Systematisering av inførte arter i Bærum kommune. Siste Sjanse notat 2005-6.
- Kommite for etterbruk av Fornebu. 1997. Fornebu's unike natur - en dokumentasjon (med presentasjon av KEF's miljøalternativ).
- Lid, J. og Lid, D. T. 2005. Norsk flora. 7 utgåve ved Reidar Elven. Det Norske Samlaget, Oslo.
- Moen, A. 1998. Nasjonalatlas for Norge: Vegetasjon. Statens kartverk, Hønefoss.
- Moy, F. E. og Walday, M. 1997. Marine gruntvannsområder rundt Fornebulandet i Indre Oslofjord. En veileder i marin biotopkartlegging og bruk av nøkkelbiotoper i kystsoneplanelegging. NIVA Rapport 3703-97, NIVA.
- Naturkart DA. 2000. Natur2000. Database for FilemakerPro. Programmert av Ola Wergeland Krog og Håkon Borch.
- Often, A. og Røsseng, O. 1998. Karplantefloraen på vestre del av Lilleøya, Bærum kommune. Notat.
- Reitan, O. 1996. Etterbruk av Fornebu - konsekvenser i forhold til fugl i to naturreservater. NINA Oppdragsmelding 425, NINA.
- Reitan, O. og Bendiksen, E. 2003. Storøykilen og Koksa på Fornebu, forslag til overvåkningsprogram. NINA Minirapport 021, NINA.
- Rui, H. 1966. Planteliste for Fornebuhalvøya i Bærum. Blyttia **54**:314-325.
- Røsseng, O. 1996. Botanisk inventering av Fornebuhalvøya 1993-95.
- Statens Vegvesen. 1995. Håndbok 140: Konsekvensanalyser. Del IIa. Metodikk for vurdering av ikke-prissatte konsekvenser.
- Statens Vegvesen. 2004. Håndbok 140: Konsekvensanalyse. Foreløpig versjon pr. 24.03.2004. Statens Vegvesen.
- Statsbygg/Oslo kommune. 1996. KONSEKVENSTREDNING ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVENS §33. Statsbygg/Oslo kommune, Oslo.
- Walday, M., Fleddum, A. og Lepland, A. 2005. Kartlegging av marint biologisk mangfold i indre Oslofjord - Forprosjekt. NIVA Rapport 5097-2005, NIVA.

Muntlige kilder:

Lars Ove Hanssen, Norsk Zoologisk Museum
Anders Often, NINA

Vedlegg 1. Ferskvannsinsekter registrert ved feltarbeid i 2006

Latinsk navn	Gruppe/art	Rødliste	Antall	Morf.	Lokalitet	Lokalitetsnummer
Hippodamia tredecimpunctata	Trettenprikket marihøne		1	ad.	Telenorddammen	525
Eiseniella tetraedra	Bekkemeitemark		1	juv.	Telenorddammen	525
Cylindroiulus caeruleocinctus	Stortusenbein		1	F	Telenorddammen	525
Anisosticta novemdecimpunctata	Nittenprikket marihøne		1	ad.	Telenorddammen	525
Agabus sturmii	Storvannkalvart		1	F	Telenorddammen	525
Hygrotus inaequalis	Småvannkalvart		8	M+F	Telenorddammen	525
Hyphydrus ovatus	Småvannkalvart		1	ad.	Telenorddammen	525
Ilybius ater	Storvannkalvart		1	F	Telenorddammen	525
Ilybius subaeneus	Storvannkalvart		2	M+F	Telenorddammen	525
Rhantus frontalis	Damvannkalvart	DC	1	M	Telenorddammen	525
Hydrobius fuscipes	Vanlig vannkjær		1	ad.	Telenorddammen	525
Chaoborus flavicans	Svevemyggart		7	juv.	Telenorddammen	525
Dixella aestivalis	U-myggart		6	juv.	Telenorddammen	525
Dixella amphibia	U-myggart		1	juv.	Telenorddammen	525
Cloeon inscriptum	Damdøgnflueart		6	juv.	Telenorddammen	525
Corixa dentipes	Buksvømmerart		3	M+F	Telenorddammen	525
Hesperocorixa sahlbergi	Buksvømmerart		2	M	Telenorddammen	525
Sigara semistriata	Buksvømmerart		4	M+F	Telenorddammen	525
Gerris odontogaster	Vannløperart		3	M+F	Telenorddammen	525
Notonecta glauca	Vanlig ryggsvømmer		1	F	Telenorddammen	525
Microvelia reticulata	Flekket dverg vannløper		2	ad.	Telenorddammen	525
Elophila nympeata	Stor vannmøll		1	juv.	Telenorddammen	525
Aeshna cyanea	Blågrønn øyestikker		3	juv.	Telenorddammen	525
Aeshna juncea	Vanlig øyestikker		2	juv.	Telenorddammen	525
Coenagrion hastulatum	Vanlig blåvannymfe		5	juv.	Telenorddammen	525
Lestes sponsa	Vanlig metallvannymfe		1	F	Telenorddammen	525
Agraylea sexmaculata	Vårflueart	R	8	M	Telenorddammen	525
Triturus vulgaris	Liten salamander	V	1	juv.	Telenorddammen	525
Musculium lacustre	Innsjøkulemusling		6	ad.+juv.	Telenorddammen	525
Radix balthica?	Oval damsnegl		1	ad.	Telenorddammen	525
Radix labiata?	Uvanlig damsnegl		7	ad.+juv.	Telenorddammen	525
Deroceras reticulatum	Nettkjølsnile		1	juv.	Telenorddammen	525
Zonitoides nitidus	Sumpglanssnegl		1	ad.	Telenorddammen	525
Succinea putris?	Stor ravsnegl		4	ad.+juv.	Telenorddammen	525
Rivulogammaris lacustris	Vanlig marflo		4	ad.+juv.	Langoddveien 82 Ø	526
Trachelipus rathkii	Rathkeskrukketroll		1	M	Langoddveien 82 Ø	526
Coccidula rufa	Marihøneart		1	F	Langoddveien 82 Ø	526
Hydroporus incognitus	Småvannkalvart		4	M+F	Langoddveien 82 Ø	526
Hygrotus impressopunctatus	Småvannkalvart		1	M	Langoddveien 82 Ø	526
Ilybius ater	Storvannkalvart		1	F	Langoddveien 82 Ø	526
Rhantus frontalis	Damvannkalvart	DC	4	M+F	Langoddveien 82 Ø	526
Haliplus ruficollis	Vantrækkerart		1	M	Langoddveien 82 Ø	526
Enochrus fuscipennis	Kulevannkjærart		1	F	Langoddveien 82 Ø	526
Stilbus oblongus	Glattbilleart		1	ad.	Langoddveien 82 Ø	526
Cyphon laevipennis	Hårbilleart		1	F	Langoddveien 82 Ø	526
Chaoborus crystallinus	Svevemyggart		7	juv.	Langoddveien 82 Ø	526
Cloeon inscriptum	Damdøgnflueart		3	juv.	Langoddveien 82 Ø	526
Notonecta glauca	Vanlig ryggsvømmer		1	F	Langoddveien 82 Ø	526
Aeshna cyanea	Blågrønn øyestikker		1	juv.	Langoddveien 82 Ø	526
Sympetrum sanguineum	Blodrød høstlibelle	V	1	M	Langodden	
Zonitoides nitidus	Sumpglanssnegl		1	ad.	Langoddveien 82 Ø	526
Succinea putris	Stor ravsnegl		1	juv.	Langoddveien 82 Ø	526
Chrysoperla carnea	Gulløyeart		1	ad.	Snarøyeveien 119	
Corthippus brunneus	Gråbrun		1	F	Snarøyeveien 119	

Latinsk navn	Gruppe/art	Rødliste	Antall	Morf.	Lokalitet	Lokalitetsnummer
	markgresshoppe					
Fruticola fruticum	Busksnegl		1	juv.	Snarøyveien 119	
Phalangium opilio	Hornlangbein		1	F	Strømstangveien 9	500
Trachelipus rathkii	Rathkeskrukketroll		1	juv.F	Strømstangveien 9	500
Agabus sturmii	Storvannkalvart		1	M	Strømstangveien 9	500
Rhantus frontalis	Damvannkalvart	DC	1	M	Strømstangveien 9	500
Laccobius minutus	Perlevannkjærart		1	ad.	Strømstangveien 9	500
Chaoborus crystallinus	Svevemyggart		7	juv.	Strømstangveien 9	500
Dixella aestivalis	U-myggart		1	juv.	Strømstangveien 9	500
Cloeon inscriptum	Damdøgnflueart		2	juv.	Strømstangveien 9	500
Hesperocorixa sahlbergi	Buksvømmerart		5	M+F	Strømstangveien 9	500
Sigara fossarum	Buksvømmerart		1	M	Strømstangveien 9	500
Gerris odontogaster	Vannløperart		2	F	Strømstangveien 9	500
Notonecta glauca	Vanlig ryggsvømmer		1	M	Strømstangveien 9	500
Aeshna cyanea	Blågrønn øyenstikker		1	juv.	Strømstangveien 9	500
Triturus vulgaris	Liten salamander	V	1	juv.	Strømstangveien 9	500
Gyraulus acronicus	Vanlig skivesnegl		2	ad.	Strømstangveien 9	500
Gyraulus crista	Tornskivesnegl		2	ad.+juv.	Strømstangveien 9	500
Dixella aestivalis	U-myggart		1	juv.	Strømstangveien 9 II	527
Cloeon inscriptum	Damdøgnflueart		2	juv.	Strømstangveien 9 II	527
Hesperocorixa sahlbergi	Buksvømmerart		21	M+F	Strømstangveien 9 II	527
Notonecta glauca	Vanlig ryggsvømmer		1	F	Strømstangveien 9 II	527
Gyraulus crista	Tornskivesnegl		1	ad.	Strømstangveien 9 II	527
Helix pomatia	Vinbergsnegl		1	juv.	Kristian Kølles vei 29	
Hyphydrus ovatus	Småvannkalvart		1	ad.	Ropernveien	40
Rhantus frontalis	Damvannkalvart	DC	1	M	Ropernveien	40
Chaoborus crystallinus	Svevemyggart		5	juv.	Ropernveien	40
Chaoborus pallidus	Svevemyggart		1	juv.	Ropernveien	40
Dixella aestivalis	U-myggart		5	juv.	Ropernveien	40
Cloeon inscriptum	Damdøgnflueart		7	juv.	Ropernveien	40
Callicorixa praeusta	Buksvømmerart		9	M+F+juv.	Ropernveien	40
Corixa dentipes	Buksvømmerart		1	M	Ropernveien	40
Hesperocorixa sahlbergi	Buksvømmerart		7	M+F	Ropernveien	40
Paracorixa concinna	Buksvømmerart	V	1	F	Ropernveien	40
Aeshna cyanea	Blågrønn øyenstikker		2	juv.	Ropernveien	40
Bathymphalus contortus	Remskivesnegl		9	ad.+juv.	Ropernveien	40
Gyraulus crista	Tornskivesnegl		1	ad.	Ropernveien	40

Lokalitet/art-liste karplanteregistreringer

Bærum kommune

Bærum kommune 0219

Koksabukta 021910001

Strandrisp *Limonium humile*

Langoddveien/ Snarøyveien 021910003

Bitterbergknapp *Sedum acre*

Hvitbergknapp *Sedum album*

Knollmjørdurt *Filipendula vulgaris*

Sølvmore *Potentilla argentea* coll.

Dvergmyspel *Cotoneaster scandinavicus*

Rundbelg *Anthyllis vulneraria* coll.

Blodstorkenebb *Geranium sanguineum*

Hjorterot *Seseli libanotis*

Gulmaure *Galium verum*

Dragehode *Dracocephalum ruyschiana*

Bergmynte *Origanum vulgare*

Aksveronika *Veronica spicata*

Markmalurt *Artemisia campestris* ssp. *campestris*

Smaltimotei *Phleum phleoides*

Holtekilen sør 021910013

Nikkesmelle *Silene nutans*

Knollmjørdurt *Filipendula vulgaris*

Harekløver *Trifolium arvense*

Blodstorkenebb *Geranium sanguineum*

Hjorterot *Seseli libanotis*

Dragehode *Dracocephalum ruyschiana*

Bakkemynte *Acinos arvensis*

Bergmynte *Origanum vulgare*

Aksveronika *Veronica spicata*

Krattalant *Inula salicina*

Markmalurt *Artemisia campestris* ssp. *campestris*

Fagerknoppurt *Centaurea scabiosa*

Smaltimotei *Phleum phleoides*

Enghavre *Avenula pratensis*

Kalkgrønnaks *Brachypodium pinnatum*

Oslosildre

Munkebakken 021910022

Murburkne *Asplenium ruta-muraria*

Strandkål *Crambe maritima*

Krypfredløs *Lysimachia nummularia*

Dragehode *Dracocephalum ruyschiana*

Aksveronika *Veronica spicata*

Stjernetistel *Carlina vulgaris* coll.

Rødflangre *Epipactis atrorubens*

Smaltimotei *Phleum phleoides*

Kalkgrønnaks *Brachypodium pinnatum*

Fornebu brannstasjon 021910023

Lodnebregne *Woodsia ilvensis*

Lokalitet/art-liste karplanteregistreringer

Bærum kommune

Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Flekkmure	<i>Potentilla crantzii</i>	
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	<i>coll.</i>
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Hundetunge	<i>Cynoglossum officinale</i>	
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Koksabukta øst 021910058		
Blåveis	<i>Hepatica nobilis</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Dvergmispe	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	
Hosledammen 021910061		
Skogburkne	<i>Athyrium filix-femina</i>	
Vasshøymol	<i>Rumex aquaticus</i>	<i>coll.</i>
Gul nøkkerose	<i>Nuphar lutea</i>	
Myrhatt	<i>Potentilla palustris</i>	
Stor myrfiol	<i>Viola epipsila</i>	
Kattehale	<i>Lythrum salicaria</i>	
Fredløs	<i>Lysimachia vulgaris</i>	
Klourt	<i>Lycopus europaeus</i>	
Nikkebrønsle	<i>Bidens cernua</i>	<i>coll.</i>
Myrtistel	<i>Cirsium palustre</i>	
Vassgro	<i>Alisma plantago-aquatica</i>	
Bred dunkjevle	<i>Typha latifolia</i>	
Kjempepiggnopp ssp. microcarpum	<i>Sparganium erectum</i>	<i>ssp. microcarpum</i>
Andemat	<i>Lemna minor</i>	
Sverdlilje	<i>Iris pseudacorus</i>	
Dronningstarr	<i>Carex pseudocyperus</i>	
Sennegras	<i>Carex vesicaria</i>	
Indre Hundsund 021910065		
Salturt	<i>Salicornia europaea</i>	
Saltbendel	<i>Spergularia salina</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Mjørdurt	<i>Filipendula ulmaria</i>	
Bukkebenurt	<i>Ononis arvensis</i>	
Tranehals	<i>Erodium cicutarium</i>	
Kattehale	<i>Lythrum salicaria</i>	
Amerikamjølke	<i>Epilobium watsonii</i>	
Smånøkkel	<i>Androsace septentrionalis</i>	
Fredløs	<i>Lysimachia vulgaris</i>	
Skjoldbærer	<i>Scutellaria galericulata</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Sverdlilje	<i>Iris pseudacorus</i>	

Lokalitet/art-liste karplanteregistreringer

Bærum kommune

Rødflangre	<i>Epipactis atrorubens</i>	
Tuestarr	<i>Carex cespitosa</i>	
Lodnestarr	<i>Carex hirta</i>	
Hjertegras	<i>Briza media</i>	
Oksenøya vest 021910071		
Harerug	<i>Bistorta vivipara</i>	
Saftmelde	<i>Suaeda maritima</i>	
Skjørbuksurt ssp. officinalis	<i>Cochlearia officinalis</i>	<i>ssp. norvegica</i>
Bukkebenurt	<i>Ononis arvensis</i>	
Bitterblåfjær	<i>Polygala amarella</i>	
Sandfiol ssp. rupestris	<i>Viola rupestris</i>	<i>ssp. rupestris</i>
Villkornell	<i>Cornus sanguinea</i>	
Krusfrø	<i>Selinum carvifolia</i>	
Nonsblom	<i>Anagallis arvensis</i>	<i>coll.</i>
Tusengylden	<i>Centaurium littorale</i>	
Dverggylde	<i>Centaurium pulchellum</i>	
Liguster	<i>Ligustrum vulgare</i>	
Dragehode	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	
Storengkall	<i>Rhinanthus serotinus</i>	<i>coll.</i>
Krattalant	<i>Inula salicina</i>	
Markfrytle	<i>Luzula campestris</i>	
Mattestarr ssp. rhizodes	<i>Carex pediformis</i>	<i>ssp. rhizodes</i>
Musestarr	<i>Carex serotina</i>	<i>ssp. pulchella</i>
Kalkgrønnaks	<i>Brachypodium pinnatum</i>	
Storøykilen 021910115		
Strandrisp	<i>Limonium humile</i>	
Krattssoleie	<i>Ranunculus polyanthemos</i>	<i>coll.</i>
Krusfrø	<i>Selinum carvifolia</i>	
Tusengylden	<i>Centaurium littorale</i>	
Dverggylde	<i>Centaurium pulchellum</i>	
Pollsivaks	<i>Schoenoplectus tabernaemontani</i>	
Tuestarr	<i>Carex cespitosa</i>	
Dronningstarr	<i>Carex pseudocyperus</i>	
Rolfstangen 021910257		
Olavsskjegg	<i>Asplenium septentrionale</i>	
Svartburkne	<i>Asplenium trichomanes</i>	<i>coll.</i>
Furu	<i>Pinus sylvestris</i>	<i>coll.</i>
Sommereik	<i>Quercus robur</i>	
Ettårsknavel	<i>Scleranthus annuus</i>	<i>coll.</i>
Sandarve	<i>Arenaria serpyllifolia</i>	<i>coll.</i>
Vårarve	<i>Cerastium semidecandrum</i>	
Engtjæreblom	<i>Lychnis viscaria</i>	
Nikkesmelle	<i>Silene nutans</i>	
Berberis	<i>Berberis vulgaris</i>	
Vårrubloom	<i>Erophila verna</i>	
Bergskrinneblom	<i>Arabis hirsuta</i>	<i>coll.</i>
Berggull	<i>Erysimum hieracifolium</i>	

Lokalitet/art-liste karplanteregistreringer

Bærum kommune

Smørbukke	<i>Sedum telephium</i>	coll.
Bitterbergknapp	<i>Sedum acre</i>	
Hvitbergknapp	<i>Sedum album</i>	
Trefingersildre	<i>Saxifraga tridactylites</i>	
Nyresildre	<i>Saxifraga granulata</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Tysk mure	<i>Potentilla thuringiaca</i>	
Nakkebær	<i>Fragaria viridis</i>	
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	coll.
Dvergmispel	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	
Svartmispel	<i>Cotoneaster niger</i>	
Tiriltunge	<i>Lotus corniculatus</i>	coll.
Rundbelg	<i>Anthyllis vulneraria</i>	coll.
Firfrøvikke	<i>Vicia tetrasperma</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Stankstorkenebb	<i>Geranium robertianum</i>	
Spisslønn	<i>Acer platanoides</i>	
Geitved	<i>Rhamnus catharticus</i>	
Lind	<i>Tilia cordata</i>	
Prikkperikum	<i>Hypericum perforatum</i>	
Stemorsblom	<i>Viola tricolor</i>	
Gjeldkarve	<i>Pimpinella saxifraga</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Gulmaure	<i>Galium verum</i>	
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>	
Oksetunge	<i>Anchusa officinalis</i>	
Ormehode	<i>Echium vulgare</i>	
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	
Bakketimian	<i>Thymus pulegioides</i>	
Mørkkongsslys	<i>Verbascum nigrum</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Leddved	<i>Lonicera xylosteum</i>	
Fagerklokke	<i>Campanula persicifolia</i>	
Blåklokke	<i>Campanula rotundifolia</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	ssp. campestris
Engknoppurt	<i>Centaurea jacea</i>	
Flekkgrisøre	<i>Hypochoeris maculata</i>	
Aurikkelsveve	<i>Hieracium lactucella</i>	
Strandløk	<i>Allium vineale</i>	
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Fingerstarr	<i>Carex digitata</i>	
Sølvbunke	<i>Deschampsia cespitosa</i>	coll.
Dunhavre	<i>Avenula pubescens</i>	
Hengeaks	<i>Melica nutans</i>	
Smårapp	<i>Poa pratensis</i>	ssp. subcaerulea
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>	coll.
Lodnefaks	<i>Bromus hordeaceus</i>	coll.
Bladfaks	<i>Bromus inermis</i>	

Langodden 021910258

Bergskrinneblom	<i>Arabis hirsuta</i>	<i>coll.</i>
Hvitbergknapp	<i>Sedum album</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Åkermåne	<i>Agrimonia eupatoria</i>	
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	<i>coll.</i>
Dvergmispel	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	
Vill-lin	<i>Linum catharticum</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Gulmaure	<i>Galium verum</i>	
Klourt	<i>Lycopus europaeus</i>	
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	<i>ssp. campestris</i>
Fagerknoppurt	<i>Centaurea scabiosa</i>	
Åkerdylle	<i>Sonchus arvensis</i>	<i>coll.</i>
Rødflangre	<i>Epipactis atrorubens</i>	
Ryllsiv	<i>Juncus articulatus</i>	
Duskstarr	<i>Carex disticha</i>	

Fûrstveien 021910259

Engtjæreblom	<i>Lychnis viscaria</i>	
Blåveis	<i>Hepatica nobilis</i>	
Tårnurt	<i>Arabis glabra</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Tysk mure	<i>Potentilla thuringiaca</i>	
Nakkebær	<i>Fragaria viridis</i>	
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	<i>coll.</i>
Dvergmispel	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	
Geitved	<i>Rhamnus catharticus</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Marianøkleblom	<i>Primula veris</i>	
Hvitmaure	<i>Galium boreale</i>	
Fagerklokke	<i>Campanula persicifolia</i>	
Fagerknoppurt	<i>Centaurea scabiosa</i>	
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	
Engkvein	<i>Agrostis capillaris</i>	

Roperen 021910271

Furu	<i>Pinus sylvestris</i>	<i>coll.</i>
Nikkesmelle	<i>Silene nutans</i>	
Berberis	<i>Berberis vulgaris</i>	
Berggull	<i>Erysimum hieracifolium</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Nakkebær	<i>Fragaria viridis</i>	
Teiebær	<i>Rubus saxatilis</i>	
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	<i>coll.</i>
Rynkerose	<i>Rosa rugosa</i>	
Dvergmispel	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	
Lakrismjelt	<i>Astragalus glycyphyllos</i>	

Lokalitet/art-liste karplanteregistreringer

Bærum kommune

Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Strandvortemelk	<i>Euphorbia palustris</i>	
Strandvindel	<i>Calystegia sepium</i>	coll.
Fagerknoppurt	<i>Centaurea scabiosa</i>	
Haremat	<i>Lapsana communis</i>	
Strandløk	<i>Allium vineale</i>	
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Hestehavre	<i>Arrhenatherum elatius</i>	coll.
Hengeaks	<i>Melica nutans</i>	
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>	coll.
Kongshavn vest 021910272		
Nikkesmelle	<i>Silene nutans</i>	
Blåveis	<i>Hepatica nobilis</i>	
Berberis	<i>Berberis vulgaris</i>	
Bergskrinneblom	<i>Arabis hirsuta</i>	coll.
Bitterbergknapp	<i>Sedum acre</i>	
Hvitbergknapp	<i>Sedum album</i>	
Trefingersildre	<i>Saxifraga tridactylites</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Blodtopp	<i>Sanguisorba officinalis</i>	
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	coll.
Dvergmispel	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Gulmaure	<i>Galium verum</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	ssp. campestris
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>	coll.
Lortbukta 021910274		
Nikkesmelle	<i>Silene nutans</i>	
Bergskrinneblom	<i>Arabis hirsuta</i>	coll.
Berggull	<i>Erysimum hieracifolium</i>	
Smørbukk	<i>Sedum telephium</i>	coll.
Hvitbergknapp	<i>Sedum album</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Nakkebær	<i>Fragaria viridis</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Gulmaure	<i>Galium verum</i>	
Bakketimian	<i>Thymus pulegioides</i>	
Fagerklokke	<i>Campanula persicifolia</i>	
Prestekrage	<i>Leucanthemum vulgare</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	ssp. campestris
Strandløk	<i>Allium vineale</i>	
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Asparges	<i>Asparagus officinalis</i>	
Bladfaks	<i>Bromus inermis</i>	
Ropern øst 021910275		

Bitterbergknapp	<i>Sedum acre</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Flekkmure	<i>Potentilla crantzii</i>	
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	coll.
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Strandløk	<i>Allium vineale</i>	
Snarøya skole 021910321		
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Harekløver	<i>Trifolium arvense</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	
Naturhuset N 021910479		
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Harekløver	<i>Trifolium arvense</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Dragehode	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	
Enghavre	<i>Avenula pratensis</i>	
Norske Skog N 021910481		
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Holtekilen SØ 021910482		
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	ssp. campestris
Fagerknoppurt	<i>Centaurea scabiosa</i>	
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	
Portnerboligen NØ 021910483		
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Strømstangveien 9 I 021910500		
Dronningstarr		
Strømstangveien 7-9 021910501		
Nikkesmelle	<i>Silene nutans</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Dvergmispel	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	
Lakrismjelt	<i>Astragalus glycyphyllos</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	

Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Ormehode	<i>Echium vulgare</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	<i>ssp. campestris</i>
Stjernetistel	<i>Carlina vulgaris</i>	<i>coll.</i>
Fagerknoppurt	<i>Centaurea scabiosa</i>	
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Asparges	<i>Asparagus officinalis</i>	
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	
Enghavre	<i>Avenula pratensis</i>	
Flekkgriseøre	<i>Veronica spicata</i>	

Borgenhaug I 021910502

Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	<i>ssp. campestris</i>
Asparges	<i>Asparagus officinalis</i>	
Enghavre	<i>Avenula pratensis</i>	
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>	<i>coll.</i>

Borgenhaug 021910503

Murburkne	<i>Asplenium ruta-muraria</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	<i>ssp. campestris</i>

Snarøyveien 106-108 021910504

Murburkne	<i>Asplenium ruta-muraria</i>	
Nikkesmelle	<i>Silene nutans</i>	
Gravbergknapp	<i>Sedum spurium</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Dvergmyspel	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	
Geitved	<i>Rhamnus catharticus</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	
Bakketimian	<i>Thymus pulegioides</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	<i>ssp. campestris</i>
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	
Enghavre	<i>Avenula pratensis</i>	

Snarøyveien 122 021910505

Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Marianøkleblom	<i>Primula veris</i>	
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	

Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	
Sundbukta 021910506		
Blåveis	<i>Hepatica nobilis</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Dvergmispe	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	
Harekløver	<i>Trifolium arvense</i>	
Rundbelg	<i>Anthyllis vulneraria</i>	coll.
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Geitved	<i>Rhamnus catharticus</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Marianøkleblom	<i>Primula veris</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Knegras	<i>Danthonia decumbens</i>	
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	
Enghavre	<i>Avenula pratensis</i>	
Dokkskjæret N 021910507		
Dverggylde	<i>Centaureum pulchellum</i>	
Dokkskjæret NØ 021910508		
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Dragehode	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	ssp. campestris
Dokkskjæret NV 021910509		
Dverggylde	<i>Centaureum pulchellum</i>	
Bergheimveien 021910511		
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Harekløver	<i>Trifolium arvense</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Gulmaure	<i>Galium verum</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Bergheimveien 10 021910512		
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Åkermåne	<i>Agrimonia eupatoria</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Ormehode	<i>Echium vulgare</i>	
Kransmynte	<i>Clinopodium vulgare</i>	
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	
Rolfstangveien 10 021910513		
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Kanelrose	<i>Rosa majalis</i>	coll.
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	

Bakketimian	<i>Thymus pulegioides</i>
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>
Enghavre	<i>Avenula pratensis</i>

Rolfstangveien 7 021910514

Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>
Dvergmispel	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>

Langoddveien 6 021910517

Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>
Harekløver	<i>Trifolium arvense</i>
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>
Dragehode	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>
Bakketimian	<i>Thymus pulegioides</i>
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i> <i>ssp. campestris</i>
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>

Langoddveien 8 021910518

Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>
Åkermåne	<i>Agrimonia eupatoria</i>
Harekløver	<i>Trifolium arvense</i>
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>
Dragehode	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>
Bakketimian	<i>Thymus pulegioides</i>
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i> <i>ssp. campestris</i>
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>

Langoddveien 7 V 021910519

Nikkesmelle	<i>Silene nutans</i>
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>
Harekløver	<i>Trifolium arvense</i>
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>
Dragehode	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>
Fagerknoppurt	<i>Centaurea scabiosa</i>
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>

Sandholmen NV 021910520

Sprøarve	<i>Myosoton aquaticum</i>
Dronningstarr	<i>Carex pseudocyperus</i>
Lodnestarr	<i>Carex hirta</i>

Bukkebeinurt	<i>Carex hirta</i>	
Langoddveien S 021910521		
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Harekløver	<i>Trifolium arvense</i>	
Rundbelg	<i>Anthyllis vulneraria</i>	<i>coll.</i>
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Dragehode	<i>Dracocephalum ruyschiana</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	<i>ssp. campestris</i>
Smaltimotei	<i>Phleum phleoides</i>	
Enghavre	<i>Avenula pratensis</i>	
Snarøyveien 63 021910522		
Blåveis	<i>Hepatica nobilis</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Svarterteknapp	<i>Lathyrus niger</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Bakkefiol	<i>Viola collina</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Bergmynte	<i>Origanum vulgare</i>	
Snarøyveien 36 S 021910523		
Blåveis	<i>Hepatica nobilis</i>	
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Dvergmispel	<i>Cotoneaster scandinavicus</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Hjorterot	<i>Seseli libanotis</i>	
Marianøkleblom	<i>Primula veris</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	<i>ssp. campestris</i>
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Enghavre	<i>Avenula pratensis</i>	
Snarøyveien 52 021910524		
Knollmjørdurt	<i>Filipendula vulgaris</i>	
Blodstorkenebb	<i>Geranium sanguineum</i>	
Bakkemynte	<i>Acinos arvensis</i>	
Aksveronika	<i>Veronica spicata</i>	
Markmalurt	<i>Artemisia campestris</i>	<i>ssp. campestris</i>
Kantkonvall	<i>Polygonatum odoratum</i>	
Fjellrapp	<i>Poa alpina</i>	<i>coll.</i>

Siste Sjanse arbeider for bevaring av biologisk mangfold. Fra starten i 1992 har vi tilegnet oss kunnskap og erfaring som vi mener ansvarlige forvaltere har nytte av. Vi har utviklet en metode for å finne frem til områder som er spesielt viktige for å kunne bevare artsmangfoldet i skog (nøkkelbiotoper). Den 1. juli 2000 ble gruppa omorganisert til en selvstendig stiftelse.

Siste Sjanse arbeider både profesjonelt og ideelt. I tillegg til å tilby konsulenttjenester, arbeider vi med opplysning, forbedringer av registreringsmetodikk og vi arrangerer fagseminarer og turer. En av grunnpilarene i stiftelsen er fagrådet som består av fagpersoner innen ulike felt av biologien. Fagrådet er en kunnskapsplattform for de ansatte i stiftelsen.

Siste Sjanse tilbyr naturkartlegging, både i skog og kulturlandskap. Vi har spisskompetanse innen botanikk, zoologi og økologi og tar på oss kartleggingsarbeid så vel som utredningsrettede prosjekter. Fylkesmenn, kommuner og skognæringen er våre viktigste oppdragsgivere.

Siste Sjanse utgir en rapportserie og en notatserie:

- Siste Sjanse-rapport er sammenstillinger fra større prosjekter. De inneholder helhetlige vurderinger eller resultater fra detaljerte utredninger.
- Siste Sjanse-notat er enklere publikasjoner.

Siste Sjanse
Maridalsveien 120
0461 OSLO
Tlf: 22716095
Internettadresse: www.sistesjanse.no